

V 2
5849

D

M

CO

Inst

S

D

S.

M

194. (57)

I. N. J.

D. LUTHERUM

UT

CONFESSOREM,
MARTYRI CONTRADISTINCTUM,
IN
COMITIIS WORMATIENSIBUS

ANNO MDXXI.

MAXIME CONSPICUUM,

Institutâ Historiæ Ecclesiasticæ Recentioris cum antiquiori collatione,
ad deprædicandam SUMMI NUMINIS Gloriam,
Et Confundendam Adversariorum Iniquitatem,
Consensu Benignissimo

Summè Ven. in Illustri Rostoch. Univerf FCTtis THEOL.
SUB MODERAMINE

DN. ANDREÆ DANI-
ELIS HABICHHORSTII,

S. Th D. Eiusdemq; P. P & Consiliarii Duc. Mekelb. Consistorialis,
Amplissimiq; Professorum Ducalium Collegii, nec non Laudatæ
jam FCTtis Theol. Senioris, & h. t. Decani

PATRONI, PRÆCEPTORIS, studiorumq; suorum PROMOTORIS
Submissa animi Observantia ætatem Devenerandi

PRÆSES

M. JOHANNES Gottlieb
MÖLLERUS Gedanensis,

DISSERTATIONE HISTORICO - THEOLOGICA

D. XV. Decembris A. M DC XCIII. in AUDITORIO MAJORI

benevolis Eruditorum Censuris subjicienda
exhibet

RESPONDENTE

IOHANNES Schmidt / Sedinensi.

PROOEMIUM.

Quam vanum & invalidum est, quod, ad palliandam Papismi sui Novitatem, ex Antiquitate primævæ Novi Testamenti Ecclesiæ, magno adeo conatu præsidium sibi quærunt Pontificii, tam firmum contrà & egregium est, quod, pro tuendâ renovatæ Veritatis Antiquitate, in accuratissima Ecclesiæ suæ cum primævæ & illibatâ illa J. C. Sponsâ conformitate, relictum sibi vident subsidium Protestantibus Orthodoxis Sanè quisquis cordatus obiter saltem solennem illum inveteratos Curie Romanæ errores specioso sincerioris Antiquitatis titulo vestiendi morem inspexerit, quàm *subdola* sit Ecclesiæ Romanæ erga sanctos Patres reverentia, non modò ex Patrum scriptis, mox rejectis mox approbatis, cum Jacobo Laurentio, in eleganti suo tractatu, sub hoc titulo edito, verùm etiam omnibus conaminibus aliis, nullo negotio agnosceret; Lutheranam verò (ut nominari se patitur,) Ecclesiam cum sancto illo in primis N. T. seculis fidelium cœtu si quis curâ & sinceritate debitâ contulerit, is ipse non modo in consideratione *Doctrinæ*, & quæ ad illâ referri solent, quicquid Lutherus, Brentius, Chemnitius, horumq; Parastatæ suo docuerunt tempore, & successores hodiernum docent, idem in Asiâ Ignatium, Romæ Clementem, Justinum Martyrem, Tertullianum, in Gallis Irenæum, Alexandriae Clementem Alexandrinum, Originem, Dionysium, Carthagine Cyprianum tradidisse quondam comperiet; sed quoad ipsa etiam *fata* tantam inter hodiernam & antiquam Ecclesiam Orthodoxam deprehendet convenientiam, ut nihil ferè accidisse illi, ceu matri, quod huic, ut genuinæ filix, suæ etiam modo non evenit, ultro sit confessurus. Prius sanè (ut alia prætereamus scripta) in præclaro *Antiquitatum Ecclesiæ* opere evicit Theologus, de studio præprimis Historiæ S. excellentissime meritis, B. Bebelius, tantâ cum felicitate, ut *Illustrissimus quidam inter Pontificios etiam Vir*, inspectis prioribus *Ejus* Disputationibus, sit professus; *nihil hætenus hoc ingenere se vidisse pulchrius, distributius, & tot magnarum materialium compressione fecundius, quod merito longum post se sirma deposcat, & ab idam mereatur expectationem;* imò continuationem ejus vehementer urserit, additâ promissione, se suis etiam opus hoc commendaturum esse, quod ab omnibus legi dignum judicet, prouti videre est ex Dedicacione T. I. præmissa. Posterius quanta & facilitate & felicitate evinci possit, in eruditissimâ suâ, Cassandri & Wicelii &c. Scriptorum editioni præmissâ Præfatione summus ille Polyhistor Herm. Conringius ostendit. Ut proinde jure optimo pronunciare de semet possint Orthodoxi id, quod falso de cœtu Pontificio Adamus à Contzen in *Jubilo Jubilorum* p. 14. quondam asseruit: *Collega nostri in S. literarum sensu sunt Episcopi, communionem totius orbis clari, martyres nobis in eodem censu sunt, eadem nobiscum tabulâ proscribuntur.* — Vocent (nos Pontificii) *Anti-Christianos, bestiales, Babylonios, meretricios: fingant, quæ ipsa calumnia nesciat, dicant, quæ spurcities corroborat, nostram & martyrum ne disjungant causam.* Audire

Hæc cum Lino, Cleto, Clemente (Christianis antiquis in univ. omnibus) delectat, et si nos malignitas Sycophantarum contristet. Simus Anti-Christiani Babylonii, sed quales illi, qui pro Christo gloriosum sanguinem effuderunt. Quæ Martyres accusat, omnem sibi excusationem præscidit. — Qui nos accusat, — idem accusat eos, quos Domitianus, Diocletianus, Maximinianus, Trajanus, Adrianus, Antoninus, Severus, Maximinus, & horum Collega barbarâ crudelitate abiecerunt, occiderunt. — Absolvit nos, qui sic accusat, non nisi de Virtute reos agit, quos in Martyrum fide vivere testatur. — Recreant nos & firman. illa maledicta. Idem verò quoad conformitatem maximè factorum (siquidem doctrinæ harmonia evicta jam sit à plurimis) quæ Lutherana cum antiqua intercedit Ecclesiæ, ut pateat evidentius, auspice supremo Ecclesiæ suæ Rectore, DEO, producemus, ut res vel unico elucescat exemplo, in medium D. MARTINUM LUTHERUM, à quo, tanquam Doctore primario, denominationem vulgò sortiuntur Orthodoxi, ostensuri ex antiquiori pariter ac recentiori Ecclesiæ Historia, quomodo animosa Veritatis defensio non modò antiquos Catholicæ Fidei propugnatores, sed & junctum iis Lutherum glorioso CONFESSORIS & MARTTRES titulo ornaverit. Id quod eâ fiet methodo, ut LUTHERUM CONFESOREM Dissertatio præsens, LUTHERUM verò MARTTREM alia, quæ propediem hanc excipiet, sit exhibitura. Quò verò Lutherus noster Confessor puram, qualis in se est, confiteatur Veritatem Historicam, is, qui ut supremus Fidei Confessor testatus est bonam Confessionem sub Pontio Pilato (1. Tim. IV. 13.) quaecumq. salubriter scienda nescimus, (ut nostrum faciamus Votum Fulgentii,) doceat nos, in his quæ vera nobis custodiat nos, in quibus veris titubamus, confirmet nos, & à falsis ac noxiis eripiat nos, ut de calamo scribentis procedant, quæ sint coram ipso principaliter grata, & sic fiant fidelibus cunctis accepta.

CONSPECTUS.

<p>I. Methodus Dissertationis.</p> <p>II. Inchoatur membrum prius, quod expendit vocem Confessoris, cujus exponitur (1.) Etymologia.</p> <p>III. (2.) Homonymia, quæ in tres ordines scriptores, voce Confessoris utentes, distribuit.</p> <p>IV. Consideratur scilicet primò usus vocis Confessoris à Scriptoribus Ecclesiasticis post Reformationem introductus.</p> <p>V. Ubi adducuntur (1.) Flacii Catalogus Testium Veritatis.</p> <p>VI. (2.) B. Gerhardi Confessio Cathol. & Bellarminus Orthodoxia Testis.</p> <p>(3.) B. Dorschei Thomas Confessor.</p> <p>VII. (4.) D. D. Kortholti Valerianus Confessor.</p>	<p>(5.) B. Reiseri Launojus Confessor.</p> <p>(6.) D. D. Mayeri Gallia Discreta Catholica.</p> <p>(7.) D. D. Habichhorstii. Papatus proprio Canonum gladio jugulatus</p> <p>IX. Secundo expenditur quadruplex acceptio Confessoris in seculis, primam antiquitatem subsequens usitata; siquidem Confessor notat (a) Psalmistam.</p> <p>IX. (b) Virum sanctum quem bis.</p> <p>X. (c) Confessionarium.</p> <p>XI. (d) Monachum.</p> <p>XII. Tertio evolbitur acceptio Confessoris in seculis primis usitata, ubi (a) ostenditur in genere discrimen inter Confessorem & Martyrem ex Auctore L. de duplici Martyrio.</p> <p>XIII. Item ex Tertulliano & Cypriano, ex Opt. Milevit, Actis Passionis S. Maximini & Verbis Caji Papa.</p> <p style="text-align: right;">XIV.</p>
---	---

XIV. (β) Exponitur ipsa vox Confessoris duplicem constituendo Confessorum classem.

XV. Ubi Prior Classis considerat Confessores, qui variis calamitatibus ob Confessionem onerati, quò referuntur (1.) Verba Ep. Lugd. & Vienn. ex Eusebio.

XVI. (2.) Loca varia Cypriani, in quibus Confessor titulus tribuitur.

(α) His, qui variis calamitatibus oppressi.

(β) Exulibus.

(γ) Incarceratis.

(δ) His, qui sanguinem inter confitendum effuderant, Confessores floridi inde dicit.

XVII. (1.) Verba Pontii Diaconi.

XVIII. (4.) Exempla (α) Hilary. (β) Paphnutij. (γ) Variorum (δ) Confessorum Gallicanorum.

XIX. Sequitur Classis Posterior sistens Confessores, qui parati quidem fuere ad sustinendas miseras, non tamen ob confessionem actu sustinuerunt eas. Quo referuntur (1.) loca Cypriani.

XX. (2.) Exempla ex Victore & Theodorito.

XXI. Antequam ad applicationem progressus fiat, pramittuntur quedam ad explicationem duplicis Confessorum Classis facientia.

XXII. Notatur (1.) Martyrem insigniri quandoq; Confessoris titulo, & Martyrum titulum Confessoribus prioris Classis tribui, seu absolutè seu cum additione aliqua, ut distinguerentur à Confessoribus Classis posterioris.

XXIII. (II.) Literas Confessorias pertinere potissimum ad Confessores Classis Prioris.

XXIV. (III.) Admonitiones Patrum ad Confessores, in perseverentia conservandos, respicere potissimum Confessores Classis Posterioris.

XXV. Subjungitur membrum posterius, quod ostendit Confessoris titulum competere Luthero (α) non prouti is tribuitur Confessoribus Classis Prioris.

XXVI. Sed (2.) prouti is assignatur Confessoribus Classis posterioris, quod probatur

ex Confessione VVormatiae in publicis Comitibus An. 1521. edita.

XXVII. Ubi narratur (α) quà occasione, & quomodo Lutherus VVormatiam vocatus fuerit.

XXVIII. (β) Quàm forti animo fuerit Lutherus, dum audivisset citatum se VVormatiam esse.

XXIX, XXX. (γ) Quàm animose iter VVormatiam aggressus, & persecutus fuerit.

XXXI. (δ) Quàm prudenter Confessionem suam inchoaverit d. 17. Aprilis.

XXXII. Ubi Pontificiorum adversus Lutherum criminationes (N) recensentur, & (D) refutantur productis, Lutheri ipsius verbis.

XXXIII, XXXIV. (ε) Quàm intrepidè Confessionem suam d. 18. April. absolverit Lutherus.

XXXV. (ζ) Quàm constanter in Confessione semel edita permanjerit.

XXXVI. (η) Quàm benè Confessionis auctori finem imposuerit.

XXXVII. Ex quibus omnibus (θ) elicitur, Lutherum Classis Posterioris Confessoribus jure accenseri.

XXXVIII. Subjungitur appendix de Usu dissertationis, qui est.

XXXIX. (1) consideratio divina (1.) Potentiae, confirmantis Lutherum in confessione sua.

LXL, XLII. (2.) Providentiae, Lutheri Confessori illustrem occasionem suppeditantis, eumque adversus quævis molimina defendentis.

XLIII. Adjicitur usus (II.) qui est refutatio criminationum Papisticarum.

XLIV. Ubi recensentur (1.) eadem ex Rostio

XLV, XLVI, XLVII. (2) Refutantur, dum confessio Lutheri verbis Patrum Ecclesiae antiquae defenditur.

XLVIII, XLIX. Et reliqua objectiones resolvuntur.

L. Conclusio subjungitur verbis Cypriani.

D, Mar

Methodus
Dissertatio-
nis.

DMARTINUM LUTHERUM ut CONFES-
SOREM, collatione quâdam Historiæ Ecclesiasticæ
Antiquioris cum recentiori institutâ, adumbraturi,
membra constituimus duo; quorum prius vocem *Con-
fessoris* exponet, posterius, quomodo illustris hic ti-
tulus ob *confessionem*, *Wormatiæ olim* editam, opti-
mo jure *Megaandro* huic nostro adscribi possit, docebit; Quibus
per appendicem quasi *Ufus* qualiscunque hujus Schediasmatis annecte-
tur theologicè pertractandus.

Inchoatur
membrum
prius, quod
expendit vo-
cem Confesso-
ris, cujus ex-
ponitur (1.)
Etymologia.

II. Ut igitur, quod ad prius membrum attinet, vocem
Confessoris paulo curatius explicemus, opus quidem non erit de *Ety-
mologia* ejus multa congerere: siquidem *Confessorem* à *confitendo* di-
ci, *confiteri* verò, (quod, interprete ipso Cicerone, est *apertè et
que ingenue aliquid confiteri*, L.V. Ep. 2.) derivari à *fateri*, (quod à
fando, quasi idem sit ac *vehementer loqui & affirmare*, de ducitur,
notatque spontaneam assertionem, monente Perotto,) notius est,
quàm ut pluribus deducatur. Notamus modò contra Donatum &
alios, qui vocem *confiteri* coactam involvere veritatis adstructio-
nem autumant, cum Martinio in *Lex. Philos* p. 791. usum ipsum vo-
ces *fateri & confiteri* non adeò coarctare; quemadmodum id ex-
empla quoque apud Cellarium in recentiore Thesauri Fabri Buch-
neriani editione adducta, manifestabunt.

(2.) Homo-
nymia, quæ
in tres ordi-
nes scriptores,
voce Confesso-
ris utentes,
distribuit.

III. Diligentiorè verò considerationem *Homonymiæ* deposcit
evolutio, quæ ut ordine instituatur, de variâ vocabuli hujus accep-
tione consulemus ex scriptoribus Ecclesiasticis (in horum enim sty-
lum pro scopi ratione unice inquiramus) (1.) eos, qui proximè post
Reformationem, B. Lutheri ministerio peractam, in peculiari significatu
idem usurpârunt; (2.) hos qui in ætate, primis N. T. seculis proxima, spe-
cialè ipsi significationem attribuerunt; (3.) denique istos, qui primi in pri-
mam id antiquitatem introduxerunt, quos, quia soli sunt huius loci, ulti-
mò demum loco producemus, ut applicatio ab antiquissimis Christi
servis ad felicissimum antiquæ veritatis instauratorem Lutherum eò
melius fieri possit.

Considera-
tur scilicet
primo usus
vocis Confesso-

IV. Ad scriptores igitur, primò quod attinet, qui, exortâ denuò Evan-
gelii per Reformationem, Lutheri ministerio peractam, luce, *Confes-
soris* voce in novo significatu usi fuère, denotârunt hi titulo jam nomi-
nato

nato eos præcise, qui vel ante ingruentes Papatûs tenebras, vel sub ipso Pontificis Rom. jugo medias inter tenebras, veritatem, quam superiori seculo pristinae restituit claritati Lutherus, licet fæno subinde & stipulis permixtam, agnoverunt, quos magno agmine, ut Papistico de Lutheranismò ante Lutherum sophismati satisfacere, mox sub *Confessorû*, mox *sub veritatis Testiû* Titulo producere coacti fuerunt orthodoxi.

V. Primum inter eos locum sibi hic vindicat merito *Matthias Trancowizius*, cognomento *Flacius*, vulgò *Illyricus* à Patriâ sic dictus, quem *superioris seculi Originem*, partim ob exantlatos in Ecclesiæ commodum labores, partim ob nævos, in quibus humani quid passus est, (quibus tamen non pari semper cum pertinacia adhæsisse videtur, prouti nos docet in *Supplemento* H. E. S. XVI. P. IV p 381, opere, quo totam sibi obligatam reddidit Rempubliam Literariam, Magnificus summèq; Venerabilis D. D. Fechtius, productis in medium verbis Joh. Pappi ad M. Christoph. Irenæum in Epistola A. 1571. perscriptis: *Illyricus, si de re ipsa convenire nobis poterit, substantia vocabulum paratus est abjicere*) cum B. *Quenstedio* de *Patriis Illustrium Virorum* p. 262 non malè dixeris, cum illustri suo Opere, quod *conquisitis undique ex Bibliothecis, raris historiis, & variis scriptis actionibusq; ingenti labore, maximo sumptu, nec parvâ temporis jaçturâ, deniq; subeundo gravissima pericula*, (ut in Dedic. ad Remp. Lubec. ipsemet loquitur,) sub Titulo, *Catalogi Testium Veritatis*, seu eorum, qui ante nostram ætatem Pontificibus Romanis, eorumque erroribus reclamaverunt, ut verba habent Tituli, in lucem emisit. Quo de porro ad illustranda ea, in quibus periculorum, sumptuumq; verbis Flacii ipsius injicitur mentio, non possumus, quin adscribamus *Melchioris Adami* relationem in vitâ Flacii p. 475. *Vit. Germ. Theol.* communicatam, cum grano tamen salis accipiendam: *contexuit Abbas Job. Tribemius catalogum auctorum. Hunc cum vidisset Flacius; temperare sibi non potuit: quin dissimulatâ personâ, & habitu, aliquot in Germaniâ monasteriorum Bibliothecas perlustraret: quos commodè posset historicos clam auferret: atque isto adminiculo librum, qui Catalogus Testium Veritatis indigitatur, conscriberet.* Editus est stupendi laboris hic Catalogus, in linguam Germanicam translatus, à *Conrado Lauterbachio*, Francof. A. 1573. cum consensu ipsius Auctoris, qui pe

*ris à Scripto-
ribus Ecclesi-
asticis post
Reformatio-
nem intro-
ductus.*

*Ubi addu-
cuntur (1.)
Flacii Cata-
logus Testi-
um Veritatis.*

pe à quo adjutum semet in interpretatione locorum difficiliorum, ipse met editor fatetur in præfat: p. 17. Idiomate vero Latino, (ut *Joh. Wolffii Lætionum memorabilium & reconditarum centenarios*, quos ex Flaciano maximam partem catalogo compilatos esse, & collatio docebit, & observavit Diethericus in dedic. p. 37 operis mox citandi, silentio prætereamus) *Simon Goulartius* Silvanectinus Lugduni (idem nisi fallor, cum Goulartio, qui in Actis Synodi Dordracenæ. mox P. I. p. 14. Epistolæ Theologorum Genevensium, ad Synodum datæ, primus ut Ecclesiastes Genevensis & Calvinianus, cernitur subscripsisse, mox p. 63. à Remonstrantibus, qui in Synodo citati comparuerant, acerrimis causæ Remonstrantium *Patronis & Vindicibus* accensetur, quem sibi etiam in defensione causæ adjungi petierunt, unde & Gallo-Belgici declararunt *Simonem Goulartium à ministerio Ecclesiæ Amstelodamensis approbante Synodo Gallo-Belgica, remotum jam dudum fuisse*, indultumq; est decreto publico, ut *Goulartius libere ad Synodum veniret.*) Anno 1597. duobus Tomis in IV. Flacii nomine in titulo planè suppresso, suo verò, quasi plagii à conscientia accusatus, in Dedicatione prioris Tomi, & Titulo, itemq; Epistola nuncupatoriâ Tomi posterioris, literis initialibus S. G. S. expresso, publicavit, malâ tamen adeò fide, ut non modò non *vetus renovatus* hic codex, pro quo venditat eum in Dedicatoriis ad *Ottomem Grynradium* Editor, sed depravatus planè censeretur; quemadmodum vel unius *Berengarii* (quem T. II. L. XII p. 335., ut Calviniani pariter ac Arminiani Erroris, realem, quam credunt firmiter orthodoxi, Corporis sanguinisque Dominici in S. Coena præsentiam impugnantis, Patronum producit, quod tamen nec vola nec vestigium in genuino Flacii scripto apparet) commemoratione patet, proindeq; in eundem planè censum referri mereatur cum *Centuriarum Magdeburgensium* falsario, *Ludovicio Lucio*, dehinc à nobis aliquando in lucem specialibus Dissertationibus, D. V. protrahendo; Speciminis interim loco, si placet, *Observationum nostrarum Miscellanearum Decas*, p. 10. conferatur. Quamobrem, ut ad Flacium revertamur, operam eo magis laudandam præstitit Vir Celeberrimus I. C. Dietericus, cum novâ recensione, notis & auctario Testimoniorum, partim editorum, partim ineditorum, scriptum sæpe laudatum sub genuini nomine auctoris A. 1672. IV. edere non fuit pigeratus Francof.

VI, Sed

VI. Sed ex diverticulo in viam! Flaciano Veritatis Testium Catalogo adjungimus merito B. *Job. Gerhardi Confessionem Catholicam*, ipsis Pontificiis ex confessione suâ, ut alibi docuimus, formidabilem; nec non Ejusdem *Bellarminum Orthodoxia Testem*: siquidem Doctrina Evangelica, quam Ecclesiæ Invar. A. C. addictæ profitentur, ibi ex Pontificiorum etiam in genere scriptorum, hic verò ipsius in specie Bellarmini suffragiis confirmatur. Quemadmodum etiam referendus huc est B. *Dorschei*, incomparabilis quondam Argentoratensium primò, de hinc verò hujus quoque Universitatis, Theologi, *Thomas Aquinas, Confessor Veritatis Evangelicae, Augustanâ Confessione repetite*, Pontificiis, qui ex Urbani V. Decreto *Thomæ Doctrinam, tanquam veridicam Catholicam*, & Johannis XXII. deciso Thomam *Ecclesiæ Confessorem* agnoscere tenentur (vid. Proœmium Dorscheanum) merito sub hoc titulo objectus, nec Orthodoxis per Thomæ Leonhardi, Dominicani, Opus Anti-Dorscheanum hucusque ereptus, prouti vel ex vindiciis *Reiserianis* fiet manifestum.

VII. In eodem etiam sensu *Confessoris* voce usus est Theologus, de Ecclesia J. C. immortaliter meritis, Magnif. Summeq; Ven. D. D. *Rort. bolt*, Præceptor noster, & in J. C. Parens Observantiâ, & Pietate filiali tatem colendus, quando solidam Demonstrationem, quod Ecclesia Romana hodierna non sit vera Christi Ecclesia, ex *Valeriani M. Capuccini Apologia Anti-Jesuitica* deducturus *Valerianum Confessorem* vulgavit. Quo scripto Ecclesia Romana adeò offensa est, ut non modò trinis illud vicibus, jussu Alexandri VII, Indici prohibitorio inseruerit, (v. si placet, Diss nostram de *Nomine Lutheri* p. 13.) sed etiam per Capuccinum quendam Salisburgensem, & Christianum Fabrum impugnare tentaverit; quorum tamen uterq; ne vocem Confessoris in Titulo positam intellexit, prouti videre est ex Celeberrimi Dn. Auctoris *Apologia*, contra illum n. 3, & contra hunc n. 10. Neq; alium sibi præfixum habet scopum B. *Antonii Reiseri*, Hamburgensis quondam Theologi, *Johannes Launojus Theologus, & Sorbonista Parisiensis, Testis & Confessor Veritatis Evangelico-Catholicae in potioribus fidei capitibus controversis, adversus Robertum Bellarminum, & alios quosdam sedis Romane Defensores, egregius & luculentus; contra Christianum Lupum, Emanuelem à Schelstrate, Natalem Alexandrum, Dominicum Galesum & Franciscum Marcbesum vindicatus*, Eodem etiam tendit *Gallia Discreta Catholica*,
B
f. Co.

2) B. Gerhardi Confessio Cath., & Bellarminus Orthodoxia testis.

(2) B. Dorschei Thomæ Confessor.

(4.) D. D. Kortholci Valerianus Confessor.

(5) B. Reiseri Launojus Confessor.

(6.) D. D.
Mayeri Gal-
lia Discreta
Caeholica

D. D. Habich-
horstii Papa-
tus proprio
Canonum
gladio jugu-
latus.

Secundo ex-
penditur
quadruplex
acceptio Con-
fessoris in Se-
culis, primam
antiquitatem
subsecutis, u-
sitata, siqvi-
dem Confes-

f. Catalogus Testium Veritatis ex recentioribus Scriptoribus Gallicis, Edm: Richerio, P. D. Huetio, P. de Marca, Steph. Baluzio, Mabillonio, Natal. Alexandro, Launojo, Jac: Benign. Bossveto, Lud. Maimburgio, Cas. Oudino, &c: collectus, exhibens testimonia Pontificiorum juxta nobiscum abusus Ecclesiae Pontif. notantium, victasq; adeo Evangelicae Veritati manus porrigentium, quem Magnif. Summèq; Venerab. D. D. *Mayerus* Kilonii quondam in publicis Lectionibus exposuit, quas, cum summo qualiumcunqve studiorum incremento, & nos audivisse gratâ, quâ par est, observantiâ agnoscimus, cum omnibus Ecclesiae, Reipublicaeq; literariae benè cupientibus etiam atq; etiam optantes, ut cum universo orbe erudito illustre hoc opus aliquando communicetur Referri quoq; huc merentur Magnif Summèq; Ven. D. D. *Habichhorstii*, Dissert. hujus nostrae Moderatoris, Disput. sub titulo: *Papatus proprio Canonum gladio jugulatus*, quibus is quidem ante XIV. annos monumenta & munimenta *Augustanae Confessionis nostrae, in Jure Canonico* (tanquam uniones pretiosissimos in sterquilinio) passim latitantia, contraq; Papatum fortiter militancia, colligere, adeoque Symboli illius augusti dogmata ex Canonibus juris Pontificii, tanquam *propriis* Pontificiorum Confessionibus, stabilire coepit, cujus continuationem operis cum omnibus, qui elegantioribus favent studiis, pariter desideramus. Alia hujus Generis scripta praeterimus, quia vel ex his abundè patet, quid *Confessoris* Titulo significatum voluerint, qui post Reformationis tempora eodem contra Pontificiosex Nostratibus sunt usi; nec multis monemus, eundem hujus non esse loci, siquidem quâ ratione Veritatis sub ipso Papatu Confessoribus Lutherus ante ceptum etiam bellum indulgentiarium consideratus accenseri queat, in nupera de *Luthero Lutherano ante Luthe- rianismum* Dissertatione jam fuit evictum.

IIX. Quod igitur jam secundo acceptionem vocabuli *Confessoris* apud Auctores in seculis primam antiquitatem excipientibus occurrentem concernit, quatuor potissimum modis hanc vicissim variare videbimus. Per Confessores enim (a) denotantur *Cantores & Psalmistae* ex infimo planè Clericorum gradu, secundum conjecturam Hugonis Menardi, in notis ad Gregorianum de Sacramentis librum ita dicti, quod *confiteri* stylo scripturae laudes decan-

LUTHERUS CONFESSOR.

et

core DEI sapius denotet. Hoc sensu intelligendus est Concilii Toletani I., quod refertur ad initia Sec. V., Can. 6. puella DEI nec familiaritatē habeat cum CONFESSORE aut cum quolibet Laico sibi sanguinis alieni, aut convivium sola adeat, nisi ubi sit Seniorum - frequentia, ubi honestè CONFESSOR quilibet cum plurimorum testimonio testium convivio interesse possit; itemque Can. 9. nulla professa vel vidua, absente Episcopo vel Presbytero, in domo suā ANTIPHONAS CUM CONFESSORE vel servo suo faciat. Quæ etiam significatio obtinet apud Gregorium M. qui floruit sec. VI. in L. Sacramentorum: Oremus & pro omnibus Episcopis, Presbyteris, Diaconis, Acolythis, Exorcistis, Lectoribus, Ostiariis, CONFESSORIBUS.

for notat (B)
Psalmistam

IX Confessorum (β) titulus insignis loco elogii tributus legitur omnibus, qui vitā sancte & laudabiliter peractā, placidè in Domino obdormiverunt. Quomodo Egbertus, Archi-Episc. Eboracensis, qui clar. Sec. IIX., in excerptis C 28 Sancti Patres, inquit, quos CONFESSORES nuncupabimus i. e. Episcopi, Presbyteri, qui in castitate servierunt DEO; & Odo Cluniacensis, qui clar. S. X., præf. in vitam S. Geraldii, Comitis Aurelianensis, ait: cum igitur CONFESSOR à confitendo vocetur, Geraldus tantò rectius Confessor dici potest. quanto justioribus factis DEUM est confessus.

(β) Virum
sanctum
quædam

X. Quem (γ) hodiè Confessarium s. Confessionarium vocamus, Walafrid. Strabo, qui cl. S. IX, in visione S. Wettini, Monachi, metricè descriptā, Confessorem vocat, canens:

(γ) Confessarium

CONFESSOR Fratrum gnarus conferre medelam.

Quorum etiam pertinent, quæ ex Vita Hugonis Abb. Bonævallis n. 8. adducit du Fresne T. I. Gloss. p. 1165. Quidam famulus cellerarii inprimatus est usq; ad mortem, & CONFESSUS est peccata sua Monacho, pauperum CONFESSORI, & injunxit illi infirmo, ut hoc confiteretur (peccatum) Abbati.

XI. Denique (δ) Monachos, qui pro expiandis delictis, abdicatā seculari vita, monasticam eligunt, Confessorum nomine insignitos fuisse, notat laudatus du Fresne l. c. adducens ex Ant. de Vepez Chron. Ord. S. Bened. T. V. chartam Beremundi Regis, quam ad S. X. refert, in quâ hæc habentur: & constitutum est in hereditate propria monasterium construere, ut esset illic habitatio CONFESSORUM.

(δ) Monachum

B &

adveni-

advenientium hospicium, atque pauperum refrigerium - sicut in eorum vitam actum, & Deo annuente completum est. Post excessum verò vitæ illorum, ut fieri adsolet, de ipsorum genere nati & geniti sunt, qui literis eruditi, & in confessione nutriti, confessionis gradum adepti sunt. Omnes autem has acceptiones ab instituto nostro alienas esse, patebit ex iis, quæ circa Titulum Confessoris in primam antiquitatem introductum tertio jam loco dicenda erunt.

Tertio evol-
vitur accep-
tio Confesso-
ris in seculis
primis, ubi
(a) ostendi-
tur in genere
discrimen in-
ter Confesso-
rem & Mar-
tyrem ex Au-
stine L. de
dupl. Marty-
rio.
Item ex Ter-
tull. & Cypri-
ano.

XII. Etenim *Ecclesiæ usus*, (in primis nempe seculis, quibus lan-
guine Martyrum Ecclesiæ madebat), illos (qui pro gloria DEI certamen
obierunt:) discernit cognominibus, appellans eos *Martyres*, qui violentâ
morte decesserunt, *Confessores* v., qui constanter in cruciatibus ac mi-
nis mortis professi sunt nomen Domini Jesu, parati mortem oppetere,
vel potius *Martyrii* supremam coronam ambientes; prouti verba
hac de re habent Auctoris de *dupli. i Martyrio*, inter Scripta perperam
Cypriano tributa apparentis, quem Erasmo, *utrum Cyprianicam Phra-
sin & puritatem experiri posset, experienti*, cum aliis adscribit Cl. E-
spencaeus Opp. p. 347 b.

XIII. Ubi (a) quantum in genere ad discrimen, quod Ecclesiæ
usu *Martyrem* inter & *Confessorem* factum est, attinet, prætermittis jam,
quæ in *Tertulliani* scriptis reperiuntur, Distinctionis hujus vestigiis,
(vid. inter alia *Tertullianum de Corona Milit. C. 2.* scribentem: *Omnes
ita observant à Catechumenis usq; ad Confessores & Martyres vel nega-
tores,*) vel unius *Cypriani*, Gloriosissimi illius & Confessoris & Marty-
ris, opera genuina abundanter confirmant id, quod verbis citati jam
scriptoris, *Cypriani* sub nomine falsò latentis, assertum notavimus. Ge-
neraliter quippe ad distinctionem Ecclesiæ inter *Martyrem* & *Confesso-
rem* respicit L. de *Lapsis*, p. 122. Ed. Brem: scribens: *Has Marty-
rum caelestes coronas, has confessorum glorias spirituales, — mæstitia
una (de lapsorum multitudine) contristat. Et in Ep. 16. p. 36. cum quo-
rundam (Lapsis nimium indulgentium) immoderata & abrupta præ-
sumptio temeritate suâ, (quæ consistebat in nimia facilitate erga la-
psos) & honorem Martyrum & Confessorum pudorem — turbare co-
metur, tacere ultra non oportet. Itemq; Ep. 17. p. 40. Audiant, (lapsi)
quasò, patienter consilium nostrum — ut secundum Domini discipli-
nam, & Confessorum præsentiam, beatorum Martyrum literas & de-
sideria*

fidelia examinare possimus. Specialius autem discrimen hoc innuit idem de Unitate Ecclesie p. 117., neq; inqviens, Confessio immunem facit ab insidiis Diaboli, aut contra tentationes & pericula, & incurfus atq; impetūs seculares adhuc in seculo positum perpetuā securitate defendit; — Confessio exordium Glorie est; non meritum jam corone, nec perficit laudem, sed initiat Dignitatem. Et Ep. 28. p. 54. ubi Confessores ita alloquitur: *Gloriam Fidei & Virtutis vestre, Fortissimi ac Beatissimi Fratres, jam pridem de opinione cognoveram; letatus satis & plurimum gratulatus, quod vos confessione sui nominis paraverit ad coronam Domini nostri precipua Dignatio. — Inde vincendi auspicia cœperunt: Contingit hic per tormenta consummari Martyria, sed qui in congressione precedens, exemplum Virtutis Fratris factus est, cum Martyribus in honore communis est. — Letor igitur ex vobis. — Et quantum gratulor Martyribus isthic honoratis ob virium gloriam, tantum gratulor pariter & vobis, ob Dominice etiam Discipline coronam. Referenda etiam huc veniunt illa Optati Milevitani L. I. adv. Parmenianum p. 16. Nam sermè ante annos LX. & quod excurrit, per totam Africam persecutionis est devagata tempestas, quæ alios fecit martyres, alios confessores; Ut & quæ ex actis Passionis S. Maximini producit du Fresne Gloss. T. I. p. 1164. debent illa Caji Papæ à B. Bebelio antiqv. P. I. p. 897. adducta: D. N. J. C. præsciis fragilitatis humane, duas credentium in se gradus constituit, Confessionis scilicet, & martyrii, ut qui Martyrii pondus se non ferre posse viderentur, Confessionis Gratiam teneant, & concedentes laudem bellaturis Christi militibus, & pro ejus nomine pugnantibus, illorum sollicitè curam gerant.*

XIV Quod verò (B) Confessores in specie concernit, (de Martyribus enim D. V. secutura ex professo aget Dissertatio) verba, quibus Auctor L. de dupl. Mart. superius N. 12. eosdem descripsit, ansam dedere accuratioribus antiquitatis scrutatoribus, ad varia Patrum de Confessoribus testimonia eò curatius intelligenda, duplicem Confessorum horummet classem constituendi; In quarum priori titulo hoc illi insigniuntur, qui seu tormentorum cruciatibus, seu carcerum squalorem, seu exilii

En Optato
Milevitano.

Ex Actis Pas-
sionis Maximi
deniq;
serbis Caji
Papa.

(B) Exponitur
ipsa vox
Confessoris
duplicem
constituendo
Confessorum
classem.

miseriam, seu varias varii generis molestias, ob liberam solemnemq; nominis Christi Confessionem *actu* fuere *perpessi*; In *posteriori* verò isti, qui tametsi dictis jam molestiis nondum essent affecti; coelestem, tamen veritatem, ubi coram iudicibus interrogarentur, intrepido ore animoq; sunt confessi, nullis omnino mortis commoti minis: siquidem paratissimi erant vel atrocissima quæq; tormenta, ipsamq; poenarum ultimam, mortem, subire prius, quam veritatem solenni confessione agnitam testatamq; abnegare, Conf. B. *Quensiedium Antiq. Bibl.* -- *Ec cl. p. 937.* & *Cl. Hoffmannum Cone. Lex. p. 514.* a. Nec frustra hæc duo Confessorum genera sic constitui ipsis Patrum testimoniiis evidenter monstrare sumus parati.

Ubi Classis
Prior considerat
Confessores, qui
variis calamitatibus
ob confessionem
onerati, quod
referuntur
(1.) Verba Ep.
Lugd. & Vienn.
ex Eusebio.

XV. Ut igitur (1.) prioris de Classis Confessoribus in medium proferamus quædam, ornatos fuisse titulo hoc illos, qui, ut descripti sunt ab auctore L. de dupl. Mart. n. 12. *constanter in CRUCIATIBUS nomen Domini Jesu sunt confessi*, docent nos fortissimi illi in persecutione Gallicana sub M. A. Antonino Phil. Heroës, qui *quamvis nec semel a q. iterum*, (verba sunt epistolæ Lugdunensis & Viennensis Ecclesiæ ad Asiæ & Phrygiæ Christianos, quam exhibet Eusebius L. V. H. E. C. II.) *sed sapius Martyrium subiissent, & a bestiis denuò in carcerem relati essent, quamvis ignium impressa vestigia, quamvis vibices & vulnera toto corpore circumferrent, tamen nec se ipsos Martyres prædicarunt, nec ita se appellari passi sunt, verum si quis per literas, aut in familiari colloquio eos Martyres compellasset, objurgarunt graviter atque increparunt, Martyris enim appellationem libentissimè concedebant Christo, utpote fido veroque testi, & primogenito mortuorum, vitæque cælestis Principi & Auctori.* Eos quoque, qui jam ex hac vitâ migraverant, Martyres commemorabant, agentes: *hi jam sunt Martyres, quos in ipsâ Confessione Christus assumi voluit, professionem ipsorum morte, tanquam annulo, obsignans, nos verò viles atque abjecti CONFESSORES.*

(2.) Loca varia
Cypriani,
in quibus
Confessoris
titulus tribuitur
(a) His, qui

XVI. Confirmant eundem vocis hujus sensum scripta Cypriani passim, in quibus titulo hoc insigniuntur (a), qui varii generis supplicia in edita veritatis confessione superaverant. Huc enim tendunt illa, quando Demetrianum, *Gentilem illum, stylo Pontii in vita Cypriani, blasphemum*, (quem iudicem in civitate Chartaginensi, aut aliquem
ex

ex consiliariis, qui Præsidi in judiciis adfistere solebant, adeoq; inferioris modò subsellii persecutorem fuisse, sunt, qui autumant) in L. ad ipsum sic alloquitur: *quæ hæc est insatiabilis carnificinæ rabies, quæ inexplebilis libido sevitæ? quin potius elige tibi alterum de duobus; Christianum esse, aut est crimen, aut non est. Si crimen est, quid non interficis confitentem, si crimen non est, quid persequeris innocentem. Torqueri enim debui, si negarem, — tunc ad confessionem criminis vidoloris adigendus; — nunc verò cum sponte confitear, & clamem, & crebris ac repetitis identidem vocibus, Christianum me esse, contestor, quid tormenta admoves confitenti, & deos tuos non in abditis & secretis locis, sed palam, sed publicè, sed in foro ipso, Magistratibus & Præsidibus audientibus, destruenti. Spectat huc ep. 10 p. 20. quâ Confessores sic affatur Præsul Venerabilis: *gloriata est, & nuper quidem, (Ecclesia) cum confessione perstante suscepta pœna est, quæ Confessores Christi fecit extorres, Confessio tamen præsens, quantò in passione fortior, tantò clarior, & majori honore est. — steterunt torti torquentibus fortiores. ac pulsantes, ac laniantes ungulas, pulsata ac lanianta membra vicerunt. In expugnabilem fidem superare non potuit sevens diu plaga repetita, quamvis ruptâ compage viscerum torquerentur in servis Dei jam non membra, sed vulnera. Fluebat sanguis, qui incendium persecutionis extingueret, qui flammam & ignes gebenna glorioso cruore sopiret. Speciatim vero (B) apud eundem hoc elogio ornantur, qui exilium ob liberam Confessionem perpessi erant, unde Lucio, post exilium revertenti, ut Confessori de Confessione & reditu ab exilio gratulatur idem Cyprianus ep. 61. p. 144. subjiciens: *in Confessoribus Christi dilata Martyria non meritum Confessionis minuant, sed magnalia divine protectionis ostendunt. Quemadmodum in hunc censum ipse etiam venit Cyprianus ep. 76. ad Confessores scribens Confessor. ipse p. 230. Gloria quidem vestra poscebat, ut ad conspectum & complexum vestrum venire ipse deberem, nisi me quoque ob confessionem nominis relegatum præfiniti loci termini coercerent. Conf. ep. 81. Et Ep. 77. in quâ Nemesianus & alii Confessores ad Cyprianum: *Scis & ipse, charissime, nostrum optabile vovum esse, quod te videamus Doctorem & Amatorum nostrum ad coronam magnæ Confessionis pervenisse. — Credenobis, quoniam non est à centesimo præmio minor ista innocens anima, quæ nec****

Variis calamitatibus oppressi.

(B) Exalibus.

secta

(γ) Incarceratis.

(δ) His, qui sanguinem inter confitendum effuderant, Confessores floridi inde dicti.

(3.) Verba Pontii Diaconi.

seculi primos impetūs timuit, nec ire in exilium recusavit, nec relinquere civitatem dubitavit, nec in deserto loco commorari horruit, & quoniam multis documentum confessionis dedit, ipsum Martyrium prius dixit, alios enim ad Martyria facienda exemplo suo provocavit. Eodem (γ) caractere decorantur, qui editis confessionibus carceris squalorem sustinere fuerant coacti, conf. ep. 57. p. 72. ubi Confessores in carcere constitutos idem sic alloquitur: *Beatum facit prima, & una confessio, vos toties confitemini, quoties rogati, ut de carcere recedatis; carcerem, fide & Virtute præ eligitis.* — Semel vincit, qui statim patitur, at qui manens semper in pœnis, congregatur cum dolore, nec vincitur; quotidie coronatur, conf. Ep. 6. p. 12. 13. & Ep. 30. p. 50. & Ep. 62. p. 146. adde Ep. 5. p. 10. in quâ de visitatione Confessorum in carcere constitutorum rite instituenda agitur, vid. & Tertullianum L. ad Martyres sub initium. Deniq; (δ.) nomine hoc veniunt illi, qui ipsam confessionem suam aliquâ etiam sanguinis profusione obfignarunt, unde talium Confessorum Confessio florida dicta fuit, Ep. 21. p. 44. ubi Celerinus ad Lucianum: *cum essem & ego in iam florida confessione;* & p. 45. *audivi enim te floridorum ministerium percepisse;* & p. 46. *Salutant te Marius cum sororibus suis, Cornelia & Emerita, qui lætantur confessione tuâ floridâ.* Ad quæ Rigaltius floridam dici confessionem notat quasi purpuream, in quâ sanguis fusus pro nomine Christi. Quorsum & pertinent, quæ Cyprianus ipse habet Ep. 37. Confessores alloquens: *Vos de Domini vinea pingues racemi, & jam maturis fructibus botri, pressuræ secularis infestatione calcati, torcular carcere torquentes, vini vice sanguinem funditis, ad passionis tolerantiam fortes Martyrij poculum libenter hauritis.* Ubi & post pauca floridos eosdem Confessores sanguine fuso purpuratos dicit; imitatus forsan Magistrum suum Tertullianum L. de Coronâ Militis militem, qui in persecutione sanguinem profuderat, *ruffatum sanguine suo* vocantem. Quomodo capienda etiam videntur illa Paulini Ep. 28: *Niveas S. S. Antistitium vitæ, & floridas Confessorum purpuras occurrentium manus afferent Angelorum.*

XVII. Nec infreqvens etiam hæc Confessoris acceptio apud alios est scriptores Ecclesiasticos, quemadmodum vel ex Pontio Diacono clarescit in vita Cypriani, quando: *tot Confessores frontium notatatarum secundâ inscriptione signatos, & ad exemplum Martyrij super-*

per.

perstitos reservatos incentivo tubae caelestis animasse Cyprianum refert.

XVIII. Plura igitur acceptionis hujus testimonia in re plana ex aliis producere Scriptoribus supervacaneum censemus. Facere ta- (4.) *Exempla*
men non possumus, quin adhuc ad ipsa Confessorum Classis prioris (a) *Hilaryo.*
exempla provocemus, quae inter coruscant tum *Hilarius Pictav. Ep.*
Cathol. cum ab Arianis ad Phrygas relegatus esset, *suorum temporum*
confessor Hieronymo in Ep. ad Magnum & Marcellam vocatus, tum (β) *Papbnu-*
Papbnutius Confessor ex illis, quos Maximianus dextris oculis (γ) *17*
effossis, & sinistro poplite succiso per metalla damnaverat.
— Quem Constantinus instanti veneratione & affectu habuit,
ut sapias eum intra palatium evocatum completeretur & illum
oculum, qui in confessione fidei fuerat avulsus, avidioribus osculis
demulceret, ut verba habent Ruffini L. I. H. E. C. 4. videatur & Socrates L.
I. C. II. Theodoritus L. I. C. 7. & Sozomenus L. I. C. 10, qui cum l. c.
acturum se, de maximis Confessoribus, qui adhuc superstites erant, di-
xisset, inter hos recenset, *Hosium Episc. Corduba*, *Amphionem Epi-*
phania, quae est in Cilicia, *Maximum*, qui post Macarium Ecclesiae Hi- (γ) *Vario-*
erolimytane curam suscepit: *Papbnutium* denique *Aegyptium*. Re- rum.
ferri tandem huc etiam merentur Confessores in Persecutione Gallicana (δ) *Confesse-*
sub M. A. Antonino Phil. ex n. XV ipseque Cyprianus exul. ex N. XVI. rum Gallica-

XIX. Succedunt jam II. Classis Posterioris Confesso-
res, illi nimirum qui constanter in minis mortis Confessi sunt no-
men Domini parati mortem oppetere, & Martyrii coronam ambientes;
ut locutus supra fuit Auctor L. de duplici Mart. n. 12. miseras tamen
antea nominatas cum prioris illius Classis Confessoribus, actu non
sustinuerunt (v. N. XIV.) Elegantissimè hi, ni fallor, describuntur à Cy-
priano sub init. L. de Lapsis, p. 121. quando Confessores, inquit, praeconio
boni nominis claros, & Virtutis ac Fidei laudibus gloriosos, letis con-
fessionibus intuemur, sanctis osculis adherentes, desideratos diu inex-
plebilis cupiditate complectimur. Adest militum Christi cohors can-
dida, qui persecutionis urgentis ferociam turbulentiam stabili con-
gressione fregerunt; parati ad patientiam carceris; armati ad cole-
rantiam mortis: repugnastis fortiter seculo, spectaculum gloriosum
praebistis DEO, secururis fratribus fuistis exemplo. Religiosa Vox
Christum locuta est, in quem se semel credidisse confessa est. Illustres
manus, quae non nisi divinis operibus affueverant, sacrificiis sacrilegia

(δ) *Confesse-*
rum Gallica-
rum.
Classis Poste-
rior sistens
Confessores,
qui parati quæ
dem fuere ad-
sustinendas
miseras, non
tamen ob con-
fessionem a-
ctu sustinere
re eas. Quo
referuntur
(1.) loca Cy-
priani.

resisti-

resisterunt. Sanctificata ora caelestibus cibis, post corpus & sanguinem Domini, profana contagia, & idolorum reliquias respuerunt, Ab impio, sceleratog, velamine, quo illic velabantur sacrificantium capita captiva, caput vestrum liberum mansit. Frons cum signo DEI pura (i.e. in Baptismi lavacro signata:) Diaboli Coronam ferre non potuit, coronae se Domini reservavit. Quam vos lato sinu excipit Mater Ecclesia de praelio revertentes? Quam beata, quam gaudens portas suas aperit, ut adunatis agminibus intretis, de hoste prostrato trophaea referentes? Cum triumphantibus Viris & femine veniunt, quae cum seculo dimicantes sexum quoque vicerunt. Veniunt & geminata militiae suae Gloriam Virgines, & pueros, annos suos continentiae Virtutibus transeuntes. Ad eandem quoque significationem idem respicere Praesul Venerabilis videtur, quando in Ep. 20. p. 43. secessum suum contra malignas multorum censuras defensurus ad Ecclesiam Romae scribit: Absens tamen corpore, nec spiritu nec actu, nec monitis meis desui. — Et quid egerim, loquuntur vobis epistolae pro temporibus emissa numero XIII, quas ad vos transmissi. In quibus nec Clero consilium, nec Confessoribus exhortatio — desuit, postea quam verò & tormenta venerunt, sive iam tortis fratribus nostris, sive adhuc, ut torquerentur, inclusis, ad corroborandos & confirmandos eos non sermo penetravit.

[2.] *Exempla
sa Victore &
Theodorito.*

XX. Exempli loco referri posse huc videtur illud ingeniose crudelitatis (ut cum Cypriano ad Demetrianum p. 190 loquar,) decretum, quod Victor Uticensis, seu, ut aliis dicitur, Tununensis, refert. de Persecut. Vandal. L. I. memorans quod Hunnericus Vandalorum Rex, Invictum quendam Catholicæ Fidei defensorem jussit subire sententiam capitalem, ita tamen callidus occultè præcipiens, ut si in illâ hora vibrantis gladii pertimesceret iterum; magis eum occideret, ne Martyrem gloriosum fecisset, si autem fortem in confessione perspiceres, à gladio temperaret, ubi addit: Sed ille, ut columna immobilis, Christo solidante, fortis effectus, Confessor revertitur gloriosus, & si Martyrem invidus hostis noluit facere, Confessorem tamen nostrum noluit violare. Quâ in parte, ut obiter illud notemus, imitatus fuit Tyrannus, Arianâ hæresi infectus, Julianum Apostatam, qui sedulo cavet, ne Christiani Virtutis suae Gloriam consequerentur, (ut Martyrium describit Lactantius L. V. divin. Instit. c. 12.) quantum
vis

vis varii generis aliis calamitatibus Christianos libenter vexaret; Quorsum imprimis faciunt illa Greg. Nazianzeni Invect: I. *Eum, quo Martyres affici solent, honorem, athletis invidebat, ac proinde id molitur, ut ipse quidem vim afferat, & interim afferre non videatur: nos contra & supplicia perferamus, & eo interim honore, qui pro Christi nomine patientibus haberi solet (martyrio nempe) careamus, Quibus adde illa Chrysostomi Homil. XL in Juventinum & Maximum, scribentis: meticulosior erat, (Julianus) quam ut manifestè cum nostris confligeret. Ne efficiamus, inquit, ut frequentes agant triumphos, continuas reportent victorias, & coronas obtineant.* Conf: memorabile exemplum ap. Theodoretum L. III. C. 17. & adde Chrysost. L. contra Gentiles, s. de Babyla. Pertinet etiam huc, ut ad priora revertamur, Edessena suis comitata fidei sociis mulier, quam, cum Valens, Arianæ hæresi addictus, mandasset, ut Præfectus Prætorii Catholicos virgis ac fustibus cederet, & militaribus etiam armis, si opus foret, uteretur, Præfecto occurrisse, memorat Theodoritus L. IV. C. 17. ipsiq; ad quæstionem: quonam proficisceretur? respondisse: cognovi insidias, quæ structæ sunt adversus famulos DEI, atq; idcirco ad consortes fidei, (qui extra mœnia Edessæ congregati erant) cupio pervenire, ut unâ cum illis perferam cedes, quæ à vobis intentantur, adjiciendo, postea quàm, cur infantem gestaret? rogata esset: ut mecum exoptatæ mortis particeps fiat; Quibus narratis subjicit Theodoritus: *Hæc præfectus cum ex muliere audisset, ab unâ illâ cunctorum alacritatem considerans, rem Imperatori nunciavit, cædemq; frustra futuram monuit. Ignominiam enim, inquit, duntaxat eo facto relaturi sumus, illorum verò alacritatem minimè exstinguemus.*

XXI. Et hæc de posterioris quoque Classis Confessoribus. Possemus jam ad membrum posterius pedem promovere, & quorumnam Confessorum censui adscriptum vellemus Lutherum, declarare; sed cum supersint adhuc quædam ad illustrationem duplicis, in qua Confessores collocavimus, classis, pace B. L. illa præmitteremus, ut deinde applicatio ad Lutherum nostrum planior evadat.

XXII. Scilicet (I) cum Doctores de distinctione inter Confessorum & Martyrem curatiùs paulò agunt, notare solent, stylo quoque Patrum discrimen id non esse perpetuum, sed Martyrem & Confessorem sæpè confundi, vel pro Synonymis haberi, v. Espencæum p. 347. b. Opp.

Antequam ad applicationem progressionem fiat, præmittuntur quædam, ad explicationem duplicis Confessorum Classis facientia. (I.) Notatur & alios Martyrem in

igniri quano
doq; Confesso-
ria titulo, &
Martyrum
titulum Con-
fessoribus
prioris Classis
tribui, seu ab-
solutè seu cum
additione
aliqua, ut di-
stingueren-
tur à Confes-
sibus Clas-
si posterioris.

& alios passim. Ubi, etiamsi (α) non negemus, eos, qui propter mortem, quā veritatem Evangelicam obfirmarunt, strictè dicti fuere martyres, aliquando dici Confessores, (ut apud Tertullianum L. IV. adv. Marcionem: *Si confessor est, cui nihil timendum est post occisionem, negator erit, cui timendum est etiam post mortem;* & Ambrosium L. II. ad Imperat. Gratianum; *jam satū, omnipotens Deus, nostro exitio, nostroque sanguine Confessorum neces, exilia Sacerdotum & nefas tanta impietatis eluimus;* Quemadmodum etiam referimus huc, quod sepulchra Martyrum Confessionum titulo legamus insignita, ut L. I. Ceremon. Episcop. c. 12. ap. du Fresne p. 1162. l. c. locus, qui in plebisque Ecclesiis sub altari majori esse solet, ubi S. S. Martyrum corpora requiescunt, qui Martyrium, seu Confessio appellatur. v. qvoq; Valesium in Eusebium p. 280. a. & adde Casalium de Rit. p. 517.) ut etiam (β) nec inficiemur Martyrum titulo insigniri, qui Confessores modò dicendi erant; quemadmodum patebit ex proxime sequentibus; notamus tamen, (γ) non tam novam hic à Patribus committi confusionem, quam accuratiorem denotari Distinctionem, ipsos inter Confessores observandam. Ocularis enim inspectio docebit, Confessores maximè classis prioris mox Confessores seu simpliciter, seu cum addito: *floridos gloriosos &c.* mox Martyres nominari, quia consummationi Martyrii propinquiores erant, quàm Confessores posterioris classis, sine ut videtur non alio, nisi, ut, quæ Confessores inter prioris & posterioris classis est differentia, clarius appareret. Solet autem hic Martyrum titulus nominatis Confessoribus tribui vel absolute vel adjectè à limitatione aliqua. Absolute ipsum usurpari videmus in epistolis Cypriani, quæ inscriptæ leguntur sapissimè *Martyribus & Confessoribus;* Ubi, ut accuratè notat Nic. Faber. ad ep. 10. *Confessores dicti sunt, qui coram iudicibus interrogati, Christū professi erant. Martyres, qui Christū professi & propterea, ut abnegarent, torti perseverabant;* quorum etiam respexit Henr. Doodvellus in dissertat. Cyprianicis ad ep. 21. p. 27. a. monens: *quod nomen Martyrum etiam superstitionibus concessum fuerit, si quid gravius confessionis causa passi essent.* Conf. inter Cypriani epistolæ ep. 21. quæ est Celerini ad Lucianum p. 45. & ep. 22. quæ est Luciani ad Celerinum p. 47. ipsiusque etiam Cypriani ep. 15. p. 33. ep. 37. p. 74. Cum apposita limitatione quædam, elogio Martyrum, Confessores post cruciatu superstitibus insigniri, docet nos Tertullianus sub init. L. adv. Gnosticos: *alios inveniens ignis, alios gladius, alios bestie Christianos probaverunt, (quæ de martyribus strictè sic dictis capienda,) alii sustibus inte-*

rips

rim, & unguis, insuper DEGUSTATO MARTYRIO in carcere esuri-
unt; (quæ de Confessoribus prioris Classis intelligenda,) itemque
sub initium L: ad Martyres scribens: inter carnis alimenta benedicti
martyres designati, quæ vobis & domina mater Ecclesia de uberibus
suis, & singula Fratres de operibus suis propriis in carcerem submini-
strant, capite aliquid & à nobis, quod facias ad Spiritum quoque edu-
candum. Quos etiam paulò post Candidatos Martyrii vocat. Quor-
um etiam referenda illa Nazianzeni Orat. 30. in Basilium, quando, qui
cruciatùs sustinuerunt, Victorie superstites suæ vivos Martyres, ani-
matus columnas, tacitosque præcones suæ virtutis vocat.

XXIII. Notamus (II.) Confessorias, quæ in antiquitate celebres
sunt, epistolas, dictas ita, quia lapsi i. e. qui sacrificaverant idolis, aut
necessitatem sacrificandi pecuniâ apud Magistratum redemerant, accep-
to ob id securitatis libello, (unde libellatici dicti, v. Cyprianum de lap-
sis, & Albaspinæum Observ. p. 98.) a Confessoribus, h. e. ab iis, qui
persecutionis tempore gloriosâ voce DEUM confessi in carcere detine-
bantur, exorare solebant eas, ut pacem ab Episcopis acciperent, ju-
que communicationis recuperarent, describente Ferrario de antiquo
Epist. Eccl. genere. p. 35. 103. respicere potissimum Confessores Classis
prioris, id quod vel inde manifestum, quia è carcere plerumque dicuntur
esse datæ vid. præ cæteris Cabassuti Notit: Eccles. p. 72. & conf. Dood-
vellum in dissert. Cypr. p. 27. a imprimis verò Cypriani inter Epistolas
XXI. Epistolam. Quoniam verò (ut obiter hæc adjiciamus) per nimiam
& lapsorum impudentiam, & Confessorum conniventiam abusus
plurimi in Ecclesiam introducebantur, ut patet ex querelis Cypriani plu-
rimis in locis, (v. integrum Tract. de lapsis, & inter Ep. p. 33. 36. 39. 43.)
obviam itum iisdem fuisse credunt plurimi ex antiquariis per Concili-
um Eliberitanum, aliis mox Illiberitanum mox Eliberinum, mox Eli-
bertinum dictum, quod Can. 25. decernit: Omnis, qui attulerit literas
Confessorias, (alii: Confessionis), sublato nomine Confessoris eò quod sub
hâc nominis gloriâ partim concutiant simplices, communicatorie
ei danda sunt literæ. Quorsum & referre solent Concil. Arelaten-
se I. Canone 9. constituens: De his, qui Confessorum literas asserunt, pla-
cuit, ut sublatis eis literis, alias accipiant communicatorias, v. Ca-
bassutum l. c. Ferrarium l. c. p. 101. & p. 35. du Fresne p. 1166. Quan-
quam tamen non desint inter viros doctos qui alium planè adductorum
Canonum sensum esse credant, quos inter est Albaspinæus l. c. p. 306. qui

(II.) Literas
Confessorias
pertinere po-
tissimum ad
Confessores
Classis Prioris.

canones hos ad literas *communicatorias* seu *formatas* refert, quas, qui peregrè proficiscerentur, à Martyribus extorquebant, cum tamen pro more Ecclesiæ ab Episcopis suis polcere eas debuissent; v. & Garfiam Loaysam ad Concil. Spalense ap. Ferrarium l.c. qui Confessorias literas eas fuisse autumat, quæ *Confessoribus, ut munere suo possent fungi, dabantur*; Quam tamen litem nostram non faciemus.

(III.) *Admonitiones Patrum ad Confessores, in perseverantia conservandos respicere potissimum Confessores Classis Posterioris.*

XXIV. Quando (III) in primæ Antiquitatis Patrum scriptis plurimas observamus *admonitiones*, quibus, ut in veritate solenniter agnita constantes persistant, admonentur Confessores, notamus, directas *plerumq;* illas esse ad Confessores posterioris classis, eo præprimis fine, ut redderentur animosiores ad superandos feliciter cruciatûs, & confitendam liberè ulterius Doctrinam Christianam, Conf. Cyprianum *de unitate Ecclesiæ* p. 117 & refer huc quædam ex N. XIII Exempli loco interservire forsan poterit, quod Ep. 46. p. 89. legitur, ubi Cyprianus hortatur Confessores Romanos, qui Novatiano consenserant, ut ad Ecclesiam redeant; legatur & ep. 49. ubi Cornelius Episc. Rom. certiore facit Cyprianum de Confessoribus ad pacem reversis; itemque ep. 33. in qua ipsi Confessores Cypriano id nunciant. Addidimus tamen non sine causa, fieri id *PLERUMQUE*, quia non inficiamur admonitiones hujusmodi directas etiam fuisse aliquando ad Confessores prioris classis, siquidem non desunt exempla eorum, qui etiam post floridam Confessionem turpiter fuere lapsi, adeoque facto ipso probârunt, monitoriis hanc in rem maximoperè sibi opus fuisse. Originem sanè, quem non modo ut puerum comitem Parenti ad Martyrium ire voluisse ex Eusebio L. VI. c. 2. sed & sub Decio præprimis tanta passum fuisse, novimus ex eodem L. VI. c. 39. ut jure meritoque confessoribus prioris classis accenseri potuerit; Epiphanius L. II. adv. Hæreses Hær. 64. n. 1. & ex eo Nicephorus L. VI. c. 33. lapsum tandem fuisse Alexandria memorant. Quorum prior subjicit: *hoc modo à Martyrii gloria, Confessorum Martyrumque, qui illis temporibus erant, judicio excidit, & ab Ecclesiâ dejectus est.* Quam narrationem pro verâ habent Espenæus p. 357. b. opp. Petavius in Epiphanium adh. l. p. 258. Baronium refutans, & Huetius *Origenianorum* L. I. C. 4. n. 4; fabulam verò eandem esse probant Baronius ad Ann. 253. n. 120. Haloixius *Orig. defens.* L. IV. quæst. III. Raynaudus *Hoplotrocha* sect. II. serm. 1. c. II. Valesius Annot. in Euseb L. VI. C. 39. p. 130. & in Diss. de Origine & Origenianis n. X. seqv. Magni-

Magnificus summeque Venerabilis D. D. Fechtius, Patronus Præceptor & in J. C. Parens Pietate filiali ad cineres usque suspiciendus, Qui Petavi- ana etiam argumenta brevitate concisa examinat; quemadmodum huic favere quoque sententiæ videtur Magnificus D. D. Kortholt de *persecutionibus* p. 339, ut proinde meritò summorum hæc Præceptorum vestigia & nos, quæ par est, observantiâ veneremur. Quocunque interea modo cum Origene se res habeat, certum tamen est & ex aliis exemplis lapsum hujusmodi ob fragilitatem humanam vel à constantissimis antea Confessoribus non prorsus fuisse alienum, ut adeò gravissimis etiam exhortationibus ad finalem perseverantiam à providâ matre Ecclesia ipsos fuisse admonitos probabile prorsus fiat.

XXV. Et hæc de membro priori. Postulat jam methodi ratio, ut ad posterius etiam nos accingamus, quò patere possit *Martinum* nostrum *Lutherum* venerandis antiquæ Ecclesiæ Confessoribus jure suo accenseri posse. Id verò probaturi lubentes concedimus, si ad Confessores prioris classis respexeris, annumerari iisdem Lutherum commode satis non posse. Novimus enim divini providentiam Numinis ternam seu tormentorum seu aliorum, quales expressimus, cruciatuum vim quantum æquidem constat hætenus experiri eum non voluisse, ut ut adversariorum sævitia nullas non ipsi miseras optasset, destinas, setque, nisi fortè quis pro exilio vel carcere habere velit Lutheri in arce Wardburg custodiam, quam tamen, quippe non ab inimicis, sed amicissimis, ad malitiosas adversariorum machinationes declinandas susceptam, nec in damnum, sed summum potius Lutheri munimentum adhibitam, studio referre huc noluimus, de iniquis modo conatibus agentes; quamvis tamen interea non negemus, multa omninò in ipsâ illa custodia perpeßum fuisse Lutherum adversa, prouti scriptæ loquuntur epistolæ, per quas, dum in exilio quasi degeret, Confessorum instar antiquorum, Cypriani imprimis Confessoris exulis, Fratres suos indefinenter adeò ad immobilem in Fide Constantiam hortatus fuit, ut Lutherus ipse, quæ Cyprianus quondam in ep. 20. ad Eccles. Rom. p. 2 suo de se effari modo potuerit, (verba ipsa vide adducta n. XIX.) illi verò, qui per literas Lutheri variis in locis ad perseverantiam jugiter fuere admoniti gratias agere Luthero potuerint cum Nemesiano ep. 77. inter Cyprianæas p. 234. *semper magnis sensibus pro temporis conditione literis suis locutus es, quibus assidue lectis, & pravi corriguntur, & bone*

Subjungitur
membrum
posterius,
quod ostendit
Confessoris titulum com-
petere Luthe-
ro (i.) non
prouti is tri-
buitur Con-
fessoribus
Classis Prioris

Et bona fidei homines corroborantur, dum enim non desinis tractatibus tuis sacramenta, (i. e. sacrarum scripturarum arcana, mysteria &c.) occulta nudare, sic nos in fide facis crescere, Et de seculo homines ad credulitatem (i. e. fidem christianam) accedere. Nam quaecunque bona in multis libris tuis inculisti, nescius ipsum te nobis designasti: es enim omnibus in tractatu major, in sermone facundior, in consilio sapientior, in patientia simplicior, in operibus largior, in abstinentia sanctior, in obsequio humilior, Et in actu bono innocentior. Conf. Cypriani epistolae passim, & adde literas Lutheri partim in tomis, partim in speciali volumine per Aurifabrum vulgato.

Sed (2.) pro-
uti is assigna-
tur Confesso-
ribus Classis
posterioris,
quod proba-
rent Confes-
sione VVor-
matiae in pu-
blicis Comi-
tiis An. 1521.
edita.

Ubi narratur
(a) quâ oc-
cassione, Et
quomodo Lu-
therus VVor-
matiam vo-
catus fuerit.

XXVI. Prætermisâ verò significatione hâc, quâ Confessorum salutantur titulo, qui varii generis miseras pro Gloriâ Christi actu sustinuerunt, his, qui solenni veritatis Confessione editâ ad sustinendos etiam quosvis à persecutoribus sibi inflictos cruciatus fuisse paratissimi. etsi re ipsa nondum eos senserint (quales posterioris classis fecimus Confessores) annumerari posse Lutherum, probabit vel nobilis illa *Wormacia* Anno. 1521. in primis Caroli V. comitiis coram Imperatore, totiusque Imperii Magnatibus, in solidam Veritatis agnitæ defensionem (id enim cum toties à tot Theologorum nostratium probatum jam sit, & quotidie adhuc probetur, præsupponimus) edita Confessio; quâ de sequentia in medium proferre operæ omninò pretium fore videtur.

XXVII. Scilicet posteaquam arduum Reformationis negotium disputatione Anti-Tetzeliâna Anno. 1517., dirigente divini Numinis providentiâ, incio ipso (qui tum de reformanda solenniter Ecclesiâ nondum cogitaverat) Lutero, esset inchoatum, non modò illustrabatur indies virtutis divinæ radiis Lutherus cum omnibus veritatis studiosis; verùm suâ etiam culpâ excoecabantur magis magisque, qui Papæ, ejusque mendaciis totos se mancipaverant. Certabatur itaque à parte utrâque, ibi majori semper veritatis defensione, hic acriori ejusdem impugnatione. Certamina hæc compositurus Imperator Carolus V. referente ex actis indubitatis Per Illustri Seckendorffio *Hist Lutheran* P. I. p. 148. decretum, quo omnes Lutheri libri Magistratibus exhiberi jubebantur, publicabat; ut vel hæc tandem ratione cum scriptis Lutheri & ipsa quoque Doctrina proscriberetur. Quantumvis verò ex Imperii Ordinibus plerique finem, qui edicto hoc intendebatur, exoptarent anxie, non tamen sufficiens ad promovendum eun-
dem

dem judicabant esse medium Cæsareo mandato propositum, siquidem per universam Germaniam Doctrina à Luthero proposita cum scriptis simul ipsius jam esset divulgata; proinde consultius existimabant fore, ut audiretur Lutherus ipse, interrogareturque, *an Articulos contra sanctam fidem Christianam à majoribus acceptam, & huc usque servitam, revocare vellet?* Quo facto, & audiri Lutherus in aliis, puta in his, quæ corrigenda erant, deberet, & omnibus lege æquitatis jam constitutis, si, ubi postulasset necessitas, non revocasset idem, mandato Cæsareo satisfieri posset (Id quod notari meretur præcipue ad emendandas narrationes hæc de re vulgares, quæ foli Saxonix Electori Friderico idem negotii adscribunt.) Probatur Carolo Ordinum illud consilium, (non obstantibus, quæ movebantur à Papæ mancipiis, & Aleandro maximè, Pontificis Legato, difficultatibus) ita tamen, ut edictum etiam, nè *plures turbæ orirentur*, (ut legitur ibidem) promulgaretur. Hoc itaq; sine citatur Wormatiam Lutherus. Non pœnitebit audire ipsam hanc in rem Imperatoris epistolam. Sic autem habet illa in genuinis hujus rei actis inferius citandis: *Carolus V. Dei Gratia Romanorum Imperator semper Augustus &c. Honorabili, nostro dilecto, devoto Doctore Martino Lutero, Augustiniani Ordinis. Honorabilis Dilecte, devote Quoniam nos, & Imperii statûs nunc hic congregati, proposuimus, & conclusimus propter Doctrinam & libros, aliquandiu hætenus abs te editos, scrutinium de te sumere, dedimus tibi ad veniendum hæc, & iterum hinc ad tuam securam tuitionem, nostram, & Imperii liberam, directam securitatem & conductum, quam tibi circa hæc mittimus, desiderantes, ut velis te statim accingere itincri, ita, ut infra 21. dies in hujusmodi conductu nostro, nominatis omnibus modis, hic apud nos sis, & non domi maneat. Neque ullam vel violentiam vel injuriam timeas. Volumus enim te in præfato nostro conductu firmiter manu tenere, & nobis persuadere te venturum. In hoc namque facies nostram severam sententiam. Datum Wormatix die 6. Martii, An. Dom. M. D. XXI. &c.*

XXIIX. Sed quid ad hæc Lutherus. Simulac jussu Electoris Saxonix quæsitum ex eo per literas fuisset, si vocaretur à Cæsare, id enim adversarios moliri, quid facturum esset? respondit jam A. 1520. d. 21. Decembr. ad Spalatinum L. 1. Ep. 205. ad floridam se Confessionem præparans: se omninò venturum, Cæsarisque vocationem pro divinâ habiturum esse, si autem vis fiat, sicut verisimile sit, DEO commendaturum esse causam, qui tres pueros in fornace ignis servaverit; si verò

D

servare

(B) Quædam
forti animo
fuerit Luthe-
rus, dum au-
disset cita-
tum se Wor-
matiam esse.

servare nolit, parvam rem esse Caput suum, si ad christum comparetur, & quæ illi passus sit. Quæ intermixtis aliis tandem hinc concludit: nostræ nunc curæ id unicum est officium reliquum, ut oremus Dominam, ne Caroli Imperium in meo aut illius sanguine pro impietate tuenda primas operas cru nret: malle enim me, quod æpius dixi, in solis Romanistarum manibus perire, ne ille cum suis in hanc causam involveretur, cui quæ miseria Sigismundum Imperatorem post occisum Hussum coisse u a sit. — Sit tamen ita fieri oportet, ut & ego non modò Pontificibus, sed & Gentibus iradar, fiat voluntas Domini, Amen. Et habes meum consilium & animum. Omnia de me præsumas, præter fugam & palinodiam. Fugere ipse nolo, recantare multominus. Ita me conforet Dominus Jesus. Neutrum enim sine periculo Periculis, & multo-ram salutis facere possum.

(Y) Quàm animose iter Wormatiam aggressus, & persecutus fueris.

XXIX. Hoc igitur armatus animo Heros fidei ad iter se accinxit, posthabitis omnibus amicorum admonitionibus, præsentiam periculi exaggerantibus. Non deerant, inquit Sarpus ipse Hist. Conc. Trid: p. 12, qui profecionem ahortarentur, damnationem suam per Pontificem jam publicatam, & templorum valvis affixam, præter cuius confirmationem, nisi si quid gravius accideret, frustra quodquam esset sperandum. Quorum ille opinione rejecta magno animo respondit, esse sibi decretissimum eò proficisci, licet contra se tot insurrecturi essent demones, quot in cæcis adium illius oppidi cernerentur regula. Quæ eadem placeat audire (siquidem Probatio vera & minime contradiçtionis o via est, quæ ex adversariorum dictis elicitur, ut loquar cum Irenæo L. IV. adv. Hæret. C. XIV.; cum aperta veritas clausos etiam seriat oculos, ut alicubi ait Augustinus) etiam ex Maimburgio Hist. Luther: L: I. Sect. 39. scribente: amicus, qui cum ab itinere dehortabantur, quia ab Imperatore, qui libros ejus comburi fecerat, jam condemnatus esset, respondit: quod se omnes homines toto orbe juncti, omnesque demones inferni, ab hoc itinere non essent impedituri, se enim causam DEI iuri. Veritati quippe conformia ea ipsa esse, quæ T. II. Jen. Germ f. 79. a. in literis ad Electorem hunc in modum ipse exprimit Lutherus nos docent. Quæ cuncta hæc genus, das so viel Zeissel in Worms auf mich gehalten hätten, als Siegel auf den Dächern sind, nãre ich dennoch mitten unter sie gesprungen mit Freuden.

XXX. Imò quantumvis in ipso jam itinere constituto offerrent sese plurima, quæ ab executione propositi deterrere ipsum possent, spre-

tista-

is tamen & hisce difficultatibus Wormatiam properavit Noster. Audiamus ipsa ejus verba ad Spalatinum L.I. Epist. p 3. 4. b Francofurto Wormatiam scripta: *venimus, etsi non uno morbo me Satan impedire molitus sit, totâ enim hâc viâ ab Isennaco usque huc languui, & adhuc languo incognitis mihi ante hac modis. Sed & mandatum Caroli esse in terrorem mei vulgatum intelligo. Verum Christus vivit; & intra bimus Wormatiam in vitis omnibus portis inferni, & potentatibus aëris. — Satanam terrere, & contemnere propositum est.*

XXI. Wormatiam sic die XVI. Aprilis ingressus, die mox sequenti, qui erat XVII, hora 4. post meridiem in confessum publicum Comitiale, præeunte Pappenheimio Mareschallo, & Feciale Sturmio, fuit deductus. Posteaquam verò Officialis Trevirensis Johannes ab Eck (non confundendus cum Joh. Eccio, ut vulgo fit, etsi idem hic Luthero non minus, ac Eccius ille disputator, infestissimus fuerit) nomine postulasset Imperatoris, ut ad duo responderet Lutherus quæsitæ: (1.) an auctorem se fateretur Librorum, Titulis suis, urgente Hieronymo Schurffio, indicatorum; (2.) an retractare vellet in iis asserta, an defendere; prius animo se affirmavit, ad posterius verò *tempus se ad cogitandum petere, quia de re maximi momenti ageretur*, regessit; deliberandi igitur spatium gratiâ Cæsareâ obtento, ad sequentem diem ulterior rei discussio dilata fuit.

XXXII. Pontificii eqvidem, pro suo vel optima quævis in Luthero improbandi studio invenisse se, non quod pueri in faba, hic ex istimant, inconstantiæ timiditatis, & cujus non vitii Lutherum accusantes. Quemadmodum ipse Trevirensis Officialis hâc iis in parte præiavit, dum antequam concessum deliberandi tempus annunciaret, indignum pronuntiavit Lutherum, *cui longior cogitandi mora detur; id quod præprimis repetiit die etiam sequenti, exclamans: etiamsi jure impetrare non debueras longius cogitandi spatium, qui tanto tempore scivisti, ad quid vocareris. Et fidei negotium iam certum omnibus esse conveniebat ut quisque quocunque tempore postulatus, rationem ejus certam, & constantem reddere possit, nedum tu, tantus & iam exercitatus Theologiæ Professor.* Hunc secuti ex religionis sociis alii, ubi in temporum horum historia occupantur acriter in Lutherum debacchari consueverunt. Ex multis audiamus Maimburgium sect. XL. l. c. ubi retulisset preces Lutheri, quibus deliberandi submisit exoptaverat spatium, subjicientem: *Hæc profecto responsio non sapiebat genium Prophete divinitus inspirari, cum ex eâ spes appareret retracturum ipsum dogmata sua esse.* Ad quæ refutanda possemus, productis in medium & exemplis Confessorum aliorum non absimilibus,

(J) Quam prudenter Confessionem suam inchoaverit d. 17. Aprilis.

Ubi Pontificiorum adversus Lutherum criminationes (N) recensentur, & (2) refutantur, productis Lutheri ipsius verbis

& rationibus aliis, defendere Lutherum, nisi ex iudicio ingenui cuiusvis omnium optimè se defendisset Lutherus ipse jam, suo illo tum solenniter in germanica latinaque lingua edito responso; sic autem habebat se illud: *Quia de fide est questio & animarum salute, & quia divinum verbum concernit, quo nihil majus est, tam in caelo, quam in terrâ, quod nos meritò revereri convenit omnes, temerarium ac juxta periculosum fuerit, me quidquam incogitatum proferre, cum & minus quàm pro re, & majus quàm pro vero, non praemeditatus, asserere possim, quorum utrumque me in sententiam adducet, quam Christus tulit, cum ait: Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in caelis est. Peto igitur hâc de causâ, & quidem suppliciter, à Caesareâ Majestate spatium deliberandi, ut citra divini verbi iniuriam, & animæ meæ periculum interrogationi satisfaciâ.*

(e) *Quâm in
trepidè Con-
fessionem
suam d. 18.
April. absol-
verit Lutherus*

XXXIII. Sed nos revertamur ad Lutherum Confessorem. Is sequenti die 18. nempe Apr. cum comparuisset, confessionem suam solenniter jam editurus, in Germanico & latino idiomate repetitis, quæ ad priorem quaestionem præcedenti die regesserat, ad posterius, de revocatione postulatam, inter alia reponebat: (prouti in compendium à Maimburgio, l.c. sect. 41. Judice ipso Per-Jll. Dn Seckendorffio non malè contracta ea se habent:) *Libros se varii generis, nec unius materiae, composuisse, quosdam de fide, & pietate Christiana, hos sine impietate revocare se non posse; alios contra decreta, abusûs, doctrinam, & usurpationes Pontificum, qui tyrannidem in Christianos exercerent, & scandala darent, hæc quoque quæ scripserit, revocare se non posse, nisi manifestè prodere Evangelium, & tyrannidem in Ecclesiâ DEI fovere vellet; denique adversus privatos quosdam se scripsisse, qui doctrinam suam impugnaverint, & Pape dogmata pariter & tyrannidem defenderint, in his fieri se, quod aliquando nimium acris in adversarios fuerit, sed quoniam non de moribus suis, sed de Doctrinâ ageretur, hæc verò à se semper evidentibus Scripturæ testimoniis confirmata fuerit, nunquam se eam negaturum, sed paratum esse ad illam coram quocunque defendendam, revocaturum etiam, & libros suos ipsum combusturum, si ex solo verbo divino, non humano, demonstrari possit, quod erraverit.* Memorabilia præ cæteris sunt ex hoc ipso responso formalia Lutheri verba sequentia: *alio patrocinio meis libellis adesse non possum, quàm ipse Dominus meus J. C. affuit suæ Doctrinæ, qui, cum coram Hannâ de suâ Doctrinâ fuisset interrogatus, & alapam à ministro accepisset, dixit:*

si malè locutus sum, testimonium perbibe de malo. Si Dominus ipse, qui sciebat sese errare non posse, non detrectavit testimonium adversus suam doctrinam audire, etiam à vilissimo servo, quanto magis ego sex, non nisi errare potens, debeo expetere & expectare, si quis testimonium reddere velit adversus meam doctrinam? Itaq; rogo per misericordiam DEI, Sereniss. Majestas vestra, Illustrissimæq; Dominations Vestrae, aut quicumq; tandem vel summus, vel infimus possit, reddat testimonium, convincat errores, superet Scripturis Prophetis & Apostolicis, paratissimus enim ero, si edoctus fuero, quemcumq; errorem revocare, erog; primus, qui libellos meos in ignem projiciam.

XXXIV. His verò, aliisq; prolatis, cum Joh. ab Eck. in crepabundo similis, simplex à Luthero peti, & non cornutum responsum, an velit revocare, vel non? dixisset; tandem regessit Confessor sequentia: Quando ergo S. M. V. Dominationsq; vestrae, simplex responsum petunt, dabo illud, neque cornutum neque dentatum, in hunc modum: Nisi convictus fuero testimoniis scripturarum, aut ratione evidente, (nam neque Papa, neq; Conciliis solis credo, cum constet ea errasse sepius, & sibi ipsis contradixisse) victus sum scripturis à me adductis, captaque est conscientia in verbis DEI, revocare neque possum neque volo quidquam, cum contra conscientiam agere, neque iustum sit, neque integrum; *Hier stehe ich / Ich kan nicht anders / Gott helffe mir. Amen.* Quæ eadem repetit sæpius l. c. p. 13. Nec dissimulat Maimburgius l. c. Sect. XL.

XXXV. Dimisso sic ex publico hoc conventu Luthero, colloquiis res agitata fuit privatis. Tantum autem abfuit, ut tot Illustrium personarum conatibus ad palinodiam seu prece, seu pretio, seu minis adduci unquam potuerit Heros magnanimus, ut eandem potius fidei confessionem constanti semper animo repetierit. Brevitatis causâ recensimus modo responsum ejus redditum Electori Trevirensi, quodnam *cause dari posset medium?* quærenti, prouti recensetur T. I. J. G. f. 448. b. *Kein besser Rath noch Hülffe ist / denn so Gamaliel gegeben / wie Lucas zeuget / Act. V. ist der Rath / oder das Werck aus Menschen / so wirds untergehen / ist aber aus GOTT / so werdet ihrs nicht dämpffen können. Solches möchten Käys. Maj: Cur: Fürsten / und Stände des Reichs / dem Pabst schreiben / er wüste gewiß / wäre diß Bürnehmen / und Thun aus GOTT nicht / so würde es in dreien / ja zweien Jahren selbst untergehen.* Quæ etiam videri possunt apud Sarpium l. c. & Maimburgium Sect. XLII.

XXXVI. Denique cum à causâ semel suscepta, non posset dimo-

(?) Quam
constanter
in Confessione
semel edita
permanerit.

(?) Quam
ne Cor

*nis actui si-
nem imposu-
erit.*

veri (verba sunt Sarpil l. c. p. 13.) Lutherus, atq; in hoc animum obfir-
masset, nullius stare iudicio, nisi ad S. Scripturae Regulam res exigatur,
facta est ei discedendi potestas, & ad redeundum domum dati dies 21,
ubi illustrem hanc suam Confessionem divini nominis, quod confessus
erat, celebratione, qua inceperat, hoc modo clausit: *Sicuti Domino pla-*
cuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum, adjiciens: alio-
qui pro C. M. & Imperio passurum se omnia, vitam & mortem, famam
& infamiam, nihilq; prorsus sibi reservaturum, nisi unicum Domini
Verbum, liberum, ad confitendum & resistendum illud. Discessit itaq;
d. 26. Apr. Fusius Acta hæc ad Wormatiensem Lutheri Confessionem per-
tinentia qui legere vult deducta, adeat T. I. G. f. 432. seq. & specialem
librum, qui hæc & alia ad Historiam Lutheri spectantia exhibet, à Joh.
Pollicario, Cygnæo, Weienselsensi Ecclesiastæ Anno 1547. publicatum,
imprimis vero Per-Illustrem Seckendorffium p. 158. seqq. T. I. Hist:
Luther: nec non Sarpium p. 12. Hist: Concil: Trid. Ex quibus nos præ-
cæteris, quæ visa sunt memorabilia, depromere operæ pretium duximus.

*Ex quibus
omnibus (θ)
elicitur, Lu-
therum Clas-
sis Posterioris
Confessoribus
jure accen-
seri.*

XXXVII. Vidimus ita, quomodo Lutherus in agnita semel
veritate fortiter propugnanda coram insensibilis tot hostibus *se erit,*
ut Confessor, palma sup. iura confortatus, quasi turris minimè nuans,
sive columna immobilis, sive propugnaculum, quod non quatitur, Lu-
thator invictus, vulnerans magis, quam vulneratus, ut cum Chryso-
stomo Confessorem describere liceat. Planè juxta normam à Christo
præscriptam Matth. X. 32. exemplumque Christianorum veterum, quo-
rum indolem idem aurei vir eloqvii Homil. XXV. in Matth. ita depin-
git: ne dicant Christiani, si necessitas persecutionis advenerit, coram
hominibus ore denegabo, in corde autem veritatem tenebo. Ideo non di-
xit Christus, qui me confessus fuerit in corde; sed coram hominibus. Qui
enim coram hominibus non confitetur, non prod. st. quod orde in Christum
credit: quis qui ore denegat, non potest fieri, ut in corde credat, Radix
confessionis fides est cordis: confessio autem fructus fidei.

*Subjungitur
appendix de
Usu disserta-
tionis, qui est.*

XXXIIX Superest jam aliud nihil, quam ut qualiscun-
que hujus Schediasmatis, ne prorsus nihili instituta historiarum recentioris
cum antiquiori collatio videatur, *Utum* subjungamus. Erit autem is du-
plex. Prior deducet nos ad considerationem Potentiæ pariter ac Provi-
dentiæ Summi Numinis, qua factum est ut Lutherus Confessor eqvidem
gloriæ divini constitueretur illustris, sufficientique virtute ad edendam
hujusmodi confessionem armaretur, neque tamen permissum, ut tot
tantisque adversariorum desideris ex voto satisfaceret, quique ad
susti-

sustinendos omnis generis cruciatus paratissimus erat Confessor, vel alios quos re ipsa sibi inflictos persentiret, quorum intuitu ad Confessores Classis prioris referri deberet.

XXXIX Sanè quanta ad edendam hujusmodi Confessionem requiratur Vis non nisi divinitus concedenda, ipse nos doceat Confessor Lutherus T. IV. Lat. Jen. f. 408. scribens: *Est audacia supra audaciam, Virtus supra Virtutem, fortitudo supra fortitudinem, audere loqui in publico, & confiteri nomen Domini.* Hic enim Satan imminet omni genere insidiarum, ut hanc confessionem impediatur. Eas insidias omnes, si oculis humanis possibile esset cernere, facile causa pateret; cum & spiritu antea rogavit confirmari Propbeta, & nunc ab ipso Domino labia aperiri optet; non ad orandas horas Canonicas, sed ad potandum nomen Domini coram Diabolo, mundo, Regibus, Principibus, & carne universa. Hic enim varia occasiones sunt, qua labia premunt. Nonnunquam metus periculi, nonnunquam lucri spes; sepe etiam amicorum consilia interveniunt, quibus hoc Sacrificium Satan conatur impedire. Sicut ego quibus sepe expertus sum, & tamen in magnis causis, ubi periclitabatur Gloria DEI, Deus affuit, & aperuit os contra ista obstacula. Hinc instituto sanè optimo divinam hanc assistentiam sequenti oratione ipsa Confessionis jam jam considerata tempore devotè semper sibi exorandam judicavit idem: *Confirma Deus hoc in nobis, quod operatus es & perfecit opus tuum, quod incepisti in nobis, ad gloriam tuam. Amen.* v. Pollicarium l. c.

XL. Nec minorem Numinis aeterni Providentia meretur Considerationem; Ea siquidem per totum Confessionis negotium Illustribus sese Speciminibus concipiendam dederit. Breviter ex his ut perlustremus nonnulla, soli sane Illi adscribendum, quod splendida adeo confessioni occasio assignata, quodque, qui tumidis Papae mancipiis, ceu miser monachus; ut loquitur Maimburgius l. I. Hist. Lutheranae. Sect. XLII. de ipsis his actis Wormatiensibus agens, summo erat despectui, Veritatem tamen, quae cum ipso adspernabatur, in confesso praecipuorum orationibus Christiani Magnatum, maximam sui parte ex praconceptis, quibus fascinati erant, opinionibus, viri innocentissimi, & cum eo totius, quam praedicabat, interitum Doctrinae quaerentium (praeter unum enim Saxoniae Elector em Lutheri tunc Patronum se neminem profus, & ne hunc quidem aperte talem, ut causam hujus suam faceret professum fuisse, Per Illustres notat Seckendorffius l. c. p. 156.) publice & solenniter confiteri iussus fuerit, contradicente conatu plane irrito Aleandro Nuntio Pontificio, merenti quippe ne Lutherus, qui loquendi & disputandi occasionem avidi quaerebat, eloquentiam suam & alios subtilitatibus homines non satis ad iudicandum de talibus rebus idoneos, deciperet; ut verba habent Maimburgii l. c. Sect.

(1) Consideratio divina-
(1.) Potentia, confirmantis Lutherum in confessione sua.

(2) Providentia, Lutheri Confessori illustrem occasionem supereditantis eumque adversus quibus malimina defendentis.

Sect. 38. L. I. quæ aliquam sane veritatis & desperatæ simul causæ professionem utut sub insigni verborum virulentia latitantem, nobis pandunt. Imo quisquis præterea in memoriam sibi revocaverit Lutherum, per Bullam Leonis X. P. M. jam. A. 1520. ceu *carcinoma Ecclesiæ, ut in infensissimum boni omnis inimicum, & Hæresiarcbam nequissimum, ex gremio matris Ecclesiæ extrusum*, à Gl. Mem: Imperatore Carolo V. tamen in solennibus literis ceu *Virum Honorabilem, dilectum, devotum* ad publica Wormatiam Comitiam benignè adè vocatum esse, non poterit non Providentiam hic agnoscere Ejus, *in cujus manu sunt corda Regum sicut divisiones aquarum, quæ inclinet quocunqve voluerit*, Proverb: XXI. 1.

XLI. Præ reliquis autem stupendæ hujus Providentiæ Speciminibus devotâ mirarimente debemus summam potentissimi Numinis protectionem, quæ & exeuntē, & redeuntem comitata semper Lutherum fuit, eundemq; non nisi posterioris Classis adscribi Confessoribus (ne suo orbaretur ulla in parte Fidelium cœtus Doctore, nefariumqve veritatis hostes propositum perficerent) permisit. Quæ expectaverint Wormatiæ Lutherum illuc vocatum pericula, ex ipso jam adversariorum ore audivimus, (Conf. N. XXIX.) placetq; ea firmare verbis glor: mem: Electoris Frederici, quæ Wormatia ad Fratrem Johannem perscripsit; apud Per. Ill. Seckendorff. l. c. p. 158. *nescio an Lutherus venturus sit, mandata contra eum affixa sunt.* (de libris ipsius Magistratibus summis tradendis v. N. XXVII.) *Cardinales & Episcopi summopere ei adversantur, Deus omnia in bonum vertat.* Quæ præterea, cum auditus jam esset, paratæ Luthero fuerint insidiæ, Principis Ejusdem verbis l. c. lubet recensere: *Si in viribus meis positum esset, promptissimus forem juvandi Martinum in iis, quæ jure petere posset. Credas tamen mihi ita me ugeri, & à talibus, ut miraturus sis, si id narravero. Nihil aliud agi videtur, quam ut in exilium pellatur. Quicumque ullo modo illi benè cupere deprehenditur, pro hæretico habetur. DEUS ista in bonum vertat, & profectionem justam causam non deseret.* Quæ in aliis post abitum jam Lutheri scriptis confirmantur h. m. *Martini causa in hoc versatur, ut in exilium ejiciatur. Nullum contra hæc est remedium. Eventus tamen stat penes DEUM. Credas velim, quod non solum Hannas & Caiphas, sed & Pilatus & Herodes Luthero adversentur.* Quantæ cæteroqvi Insidiæ Lutheri vitæ, cum degeret Wormatiæ, fuerint structæ, exhibebit D. V. *Lutherus Martyr*, Hoc autem loco audire Sarpium juvabit de gravissimis, quæ, cum

cum discessum moliretur Lutherus, circa datam literis Cæsareis Securitatem, mota sunt, dubiis, deque consiliis, pro acceleranda innocentis extrema pernicie, instigante Clero Rom, tum agitata p. 13. l. c. sic referentem: non deerant in eo senatu, qui Constantiensis Concilii acta probantes dicerent; fidem ei minimè esse servandam, sed horum sententia Ludovicus Com. Pal. El. refragatus est, tanquam sempiternum dedecus inurenti Germanico nomini; cum indignatione affirmans, haudquaquam esse ferendum, ut in gratiam sacerdotum Germania publicæ fidei violatæ infamiâ laborare debeat.

XLII. Quot, interea quanta potentissimorum etiam adversariorum fuerint molimina, his tamen omnibus Dei tutela. Si quidem potentior rem se probavit. Non solum ex omnibus aliis vitæ periculis, ad quæ fortiter perferenda paratissimus erat, ereptus, sed, impetratis etiam salvi conductus literis, ad locum securum, promoventibus ipsis etiam illis, qui & Confessori & Doctrinæ ejus minus aliàs favebant, deductus est Lutherus. Imperator ipse Carolus V. (quem istâ occasione hæc dixisse ferunt: *si fides toto orbe exularet, in aulis Principum illi refugium deberi*) datam semel fidem accurate adeò servavit, ut eo nomine hodiernum quoque iniquas Pontificiorum sustinere cogatur censuras; Quibus accensenda omnino illa Maimburgi *Luth. L. II Sect. 32. libere dicam, quæ sentio, esse nimirum, quæ in Caroli V. consiliis, & actionibus circa hoc negotium desiderari possint. Reprehendendus is est, quod Lutherum, audacter in Comitibus Wormatiensibus, se presente, loquentem, retineri non fecerit; ut Varillasii aliorumque in Optimum Imperatorem invectivas alias (quas in dissertatione forsan speciali, quæ Carolum; V. Lutheranum adumbrabit, D. V. sumus exhibitori) prætereamus; (imò Georgius etiam, Saxoniae Dux, Adversarius ille Lutheri infensissimus, hac tamen in parte sacrè adeò Confessorem nostrum defendit ut sequentia etiam prouti Relatione MSSâ exhibet Comment. Seckend. p. 160 protulerit *Principes Germani hanc utpitudinem, maximè in his primis Cæsareis Comitibus, admissuri ne utiquam sunt, ut fidem datam violarent: non conveniunt hæc cum priscis Germanorum moribus, sed servari debent, quæ promissa sunt. Quæ omnia ad oculum demonstrabunt, quâ ratione impleri debuerit Joh. Husli, invicti illius Martyris, An. 1415. contra datam à Sigismundo Imperatore fidem in Concilio Constantiensi exusti, vaticinium, quod ad se ipsum sic applicavit T. V. J. G. f. 321. Lutherus: S. Johann Hus hat von mir geweißsaget / da Er aus dem Gefängniß in Böhmer-Land schreibt: Sie werden jetzt eine Gansß braten / denn Hus heißt eine Gansß / aber über 100. Jahr**

Jahr werden sie einen Schwan singen hören / den sollen sie leiden / da soll es auch bey bleiben / ob GOTT will.

*Adjicitur U-
sus (II.) qui
est refutatio
criminatio-
num Papisti-
carum.*

*Ubi recensens
tur (1.) ea.
dem ex Rostio.*

*(1.) Refutan-
tur, dum con-
fessio Lutheri
Verbis Patrum
Ecclesie an-
tiquae defen-
ditur.*

XLIII. Et hæc de Usu priori. *U*sus posterior probabit se in refel-
lendis Pontificiorum calumniis. *Generatim Lutherus Confessor*, quæcunq;
de Lutheri in Doctrina titubatione & inconstantia spargi solent, suo modo
refutabit; *speciatim* v. editam Wormatiæ Confessionem contra eos defen-
det, qui omnia Confessoris requisita Luthero defuisse audacter affirmant.

XLIX. Profitetur hos inter (ut alios mittamus) nomen suum Pe-
trus Rostius, quando omnem Confessionem huic laudem detrahit in
Pseudo-Jubilæo suo p. 32. quia (1.) *præmunitus erat contra omnia pe-
ricula quàm optimo modo, non Imperatoris modo, sed Principum
quoq; S. R. J. interpositâ fide, ut sine metu intrare potuerit Wormati-
am; (2.) quia sibi met ipsi Lutherus non satisfecit in confessione Wor-
matiæ edita, scribens T. II. Epist. f. 356. ego tunc valde, & vexor consci-
entiâ, quod tuo, (Spalatini) & amicorum consilio cedens, Wormatiæ re-
miserim Spiritum meum, & idolis illis non exhibuerim Eliam aliquem.
(3.) quod loca Catholica, ipsamq; Romam, in quibus non erat præsidio
præmunitus, non adierit.*

XLIV. Verùm his, aliisq; adversariorum objectiunculis, præsup-
posito, ut jam monuimus supra, quod ipsa Lutheri confessio cælestem veri-
tatem ex tenebris spississimis Luci suæ restituendam defenderit, (id quod
jam probare hujus non est loci, imprimis cum à Jesuita etiam hac occasi-
one non fuerit in dubium vocatum) opponimus (1.) Quando Lutherus,
non ultrò sine vocatione Romam, locaque Catholica (ut cum Rostio
loquamur) adiit, id est semet ipsum ad Confessionem, Martyriumque
obtrusit, tantum abesse, ut eo ipso confessoris gloriam amitteret, ut po-
tius, secundum præscripta Confessorum Ecclesie antiquæ exempla ean-
dem sartam atq; illibatam retinuerit. Non ignorabat sanè is, Hussi, Hie-
ronymi Pragensis, aliorumque exemplorum bene memor, *stylum Cu-
riae Romanae*; (verba sunt Pauli Sarpii, quæ, cum Venetiis, ut habetur
in vitâ ejus, *circa vesperam regrediens ad monasterium, à quinque sus-
citis, fallaibus donis, & machinationibus Papalibus conductis, ferro,
seu STYLO invaderetur, tribus inflictis vulneribus, protulisse fertur,
ajens: ignoratis ne STYLUM Curia Romana?*) hinc sine speciali debi-
taque Vocatione petere talia noluit, sed *expectavit, donec traderetur;*
ut de Polycarpo Encyclica Smyrnenfis Ecclesie Epistola habet; (quam
maximâ sui parte exhibet Eusebius L. IV C. 15., integram verò edidit
Jac. Usserius, supplevitque ex editione Usseriana, quæ desiderantur apud
Eusebium, Valesius in Euf. l. c. p. 73.) *quemadmodum Dominus expecta-
vit, ut nos quoque imitatores ejus essemus.*

XLV.

XLVI. Etenim honestum quidem est, verba sunt Origenis T. XXXI. Comment. sui in Joh. XI. 35. si incidere certamen pro confitendo Jesum, Confessionem non differre, neq; tardare mortem pro veritate oppetere. At non minus, quam hoc, honestum est, tali tantaq; tentioni occasionem non dare, sed omni modo vitare eam: non solum, quia tanta rei exitus sit nobis incertus verum etiam, ne nos occasio simus, ut magis peccatores, magisq; impii fiant illi, qui nondum sanguinem nostrum quidem re ipsa effudisse rei sunt facti; conf. Clem. Alex. L. IV. Strom. ex asse Præceptoris & Decessoris sui vestigia premens, quando inter alia scribit: si, qui hominem Dei interimunt: in Deum peccat, is quoq; ejus cadis reus tenetur, qui se offert iudicio. Talis autem erit, qui non vitat persecutionem, capiendum se præbens per audaciam; Quæ eadem egregie exprimit etiam Gregorius Nazianzenus, Orat. XXII. in Basilium M: scribens: Hac Lex Martyrii est, ut ultrò ad certamen non accedamus; hanc nimirum ratione tum persecutoribus, tum imbecillioribus athletis consulentes; nec tamen detrectemus. Illud quippe temerarii, & precipitis est animi, hoc timidi, & ignavi. Quorsum etiani pertinent illa Concilii Elibertini Can. 60., de his, qui destruentes idola occiduntur: Si quis idola fregerit; & ibidem fuerit occisus, quia in Evangelio non est scriptum, neq; invenitur ab Apostolis unquam factum, placuit in numerum eum non recipi Martyrum;

XLVII. Præ cæteris verò invictissimum Christi Confessorem, eumq; Martyrem, Cyprianum hic placet audire, qui & monitis benèdatis, & suomet exemplo Confessorem Lutherum defendet. Ne quicquam vestrum, scribit ep. 31. p. 2, 6. secessus sui rationem reddens, aliquem tumultum de fratribus moveat aut ultrò se gentilibus offerat; apprehensus enim, & traditus loqui debet; siquidem in nobis Dominus positus illa hora loquatur: qui nos confiteri magis voluit, quam profiteri, (unde Professores dicti, qui non interpellati se martyrio ingerebant.) Pertinet, ni fallor, huc etiam prudens Cypriani Consilium, ep. 1. datum: peto quoq; ad procurandam quietem, solertia & sollicitudo vestra non desinat: nam etsi fratres pro dilectione sua cupidi sint, ad conveniendum, & visitandum Confessores bonos, quos illustravit gloriosis initiis divina dignatio, tamen caute hoc, & non glomeratim, nec per multitudinem simul junctam puto esse faciendum; ne in hoc ipso invidia concitetur. — Circa omnia enim mites & humiles, ut servis Dei congruit, temporibus servire, & quieti prospicere, & plebi providere debemus. Conf. idem L. de lapsis & alibi passim. Nec verbis modo, sed etiam suomet exemplo idem præsul noster docuit. Non enim tantum sub Decio divino jussu secessit v. ep. 16. p. 38. & ep. 20. p. 42; dum ab esset publicè proscripius, bonisq; omnibus spoliatus, v. ep. 66. p. 105. sed & morti jam vicinus Martyr sub Valeriano, qui Curia binantè eum relegaverat, Paterno Pro-Consuli, ubinam Presbyteri laterent, sciscitanti, respondit, ut habent passionis acta, quæ repetit Augustinus L. contra secundam Gaudentii ep. c. 33. cum Disciplina prohibeat, ut quis se ultrò non offerat, & tua quoq; censura hoc displiceat, nec offerre se ipsi possunt, sed à te inquisiti invententur. Vid. Rigaltium ad Cypr. Quæ omnia sole meridiano clarius evincunt, quàm accutatè hanc quoq; in parte Confessorum Veterum exempla expresserit Lutherus.

XLVIII. In memoriam revocamus (2.) Pontificiis, quod, etsi Lutherus ad exemplum Confessorum veterum Vocationem VVormatiam expectaverit, nec temerè periculis sese ingesserit, non obstante tamen etiam ipsa Salvi Conductus tutelâ, adfuerint plurima, quæ, quò minus iter suum prosequere-

Et reliqua ob-
jectiones res
solvuntur.

tur

19 5842 6A

tur, movere ipsum potuissent; quæ tamen ipsis concedentibus Pontificiis, animum sprevit omnia; v. n. XXIX, & XLI., ut confessionem suam vocatus ederet.

XLIX. Quando verò (3.) nec sibi met ipsi satisfacisse Lutherum, objicit Rostius; respondemus: optimo cuique, adeoque & Luthero in more positum esse, suas ita æstimare actiones, ut, quanquam iudicio aliorum satisfaciat abundè, nunquam tamen ex proprio humana sibi infirmitatis conscio iudicio satisfaciat. Sufficiet, sane ita Confessione sua V Vormatiensi Confessorem Lutherum defunctum esse, ut *pertinaciam* crimine ab ipsis met adversariis oneretur. Hoc enim nomine invicta Confessorum constantia venire solet Paganis, quos imitantur hæc in parte Pontificii, & inter eos Maimburg, l. c. L. I. Sect. XLII. ubi *adversus ingenium Lutheri pertinaciam nihil proficere potuisse*, qui revocationem urgebant, scribit.

Conclusio
sub jungitur
verbis Cypriani

L. Nihil itaq; obstat, quò minus propriè strictèq; sic dictum Confessorem Classis Posterioris asseramus Martinum nostrum Lutherum, quippe qui pari jure Confessoribus adscribi mereatur, ac Martinus ille Turonensis, quem cum Gregorio M., Leone, & Sylvestro Confessoribus solenniter adscriptum esse ex Frontonis Calendario probat Cardin. Bona Opp. p. 389. a. *Neque enim Virtus ejus, ut Verba Cypriani hic suo modo applicare liceat ex Ep. 12. p. 27 aut Honor minor est, quò minus ipse quoq; inter Confessores aggregetur. Quod enim in illo est, tolerabit, quicquid tolerare paratus & promptus fuit. Qui se tormentis & morti sub oculis Dei obtulit, passus est, quicquid pati voluit. Non enim ipse tormentis, sed tormenta ipsi defuerunt. Sicut scriptum est: qui in me confessus fuerit coram Hominiibus, & ego confitebor in eum coram Patre meo, qui in cælis est: ita confessus est. Qui toleraverit usq; ad finem, hic salvus erit, dicit dominus; tolerabit, & ad finem usq; incorrupta & immaculata Virtutum suarum merita pertulit. Et iterum scriptum est, Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam Vita; & usq; ad mortem fidelis, & stabilis, & inexpugnabilis perseverabit*

D. MARTINUS LUTHERUS CONFESSOR

COROLLARIA:

I. Ingenua prorsus est Protestantium in Augustana Confessione Art. III. Abusuum p. 33. libri Conci Confessio: *Falsò accusantur Ecclesia nostræ, quod missam aboleant, retinetur enim Missa apud nos, & summâ reverentiâ celebratur; nec tamen minori cum candore confitentur iidè ex Art. Smalc. P. II. Art. II. p. 305. Quod missa in Papatu sit maxima & horrenda abominatio. Si quidè, ut verba habent, p. 307. Draconis cauda ista peperit multiplices abominationes & idololatriam.*

II. Infelicia Ecclesiæ facta & fuisse semper, & esse sub uno Papa dolemus; infeliciora verò eadem sub duobus vel tribus fuisse Papis benè novimus; ac felicissima & olim fuisse, & hodiernum ea esse sub multis Papis ultrò confitemur.

III. Si vera fuit illa amici cujusdam relatio, quam verè communicavit B. Dorſcheus Diss. de singularibus & mirandis documentis Providentiæ divinæ circa Aug. Confess. p. 25. Memini quidem me ante XX. & quod exturrit annos (edebat hæc A. 1655.) cum aliquò locutum esse, qui è Tomo illo, qui in Comitibus A. 1530. Augustæ collectus fuit, AUG. CONFESSIO-NEM, excisam esse, in archivo Moguntino vidit, non deest causa, ob quam dolere possint Orthodoxi. Quia tamen vera dicant Confessores Nostri in Præf. Libro Conci. præmissâ asserentes, se Augustanam Confessionem illic expressam cum exemplari eo, quod Imperatori ipsi exhibitum est, & in S. R. I. archivo asserbatur, contulisse, ut non reperiretur hodiè A. C. in Archivo Imperiali, nullum orthodoxæ causæ nascitur damnum, ob quod dolere possant.

SOLI DEO GLORIA!

...iis, ani-
...ederet.
...objicit
...ore po-
...m satis-
...conscio
...fessore
...iis onca
...et Paga-
...l, c. L. I.
...isse, qui

...fessore
...qui pari
...em cum
...esse ex
...rtus eius,
...nor mi-
...nillo est,
...morti sub
...sed tor-
...nibus, &
...tolera-
...incor-
...ptum
...er-

...33. libri
...im Missa
...iidē ex
...Siquidē,
...olatrias,
...eliciora
...n fuisse,

...orseheus
...Memini
...locutum
...ESSIO-
...e possint
...ramissā
...perato-
...è A. C. in
...stant.

ULB Halle
004 965 833

3

1010

194. (3)
194

D. L.

CON
MARTYR

COMITI

M
Institutâ Historiæ Ec
ad depræ
Et C

Summè Ven. in

DN. A.

ELIS

S, Th D. Eiusdem
Amplissimiq; P

PATRONI, PR
Submiss

M. JOH

MO
DISSERTA
D. XV.

IOHA

Vg
5842

U

EM,
NCTUM,

NSIBUS

,
viori collatione,
riam,
n,

tis THEOL.

DANI-
STII,

o. Consistorialis,
on Laudatæ

i
OMOTORIS
li

ottlieb

sis,
OLOGICA
AJORI

linensi.

